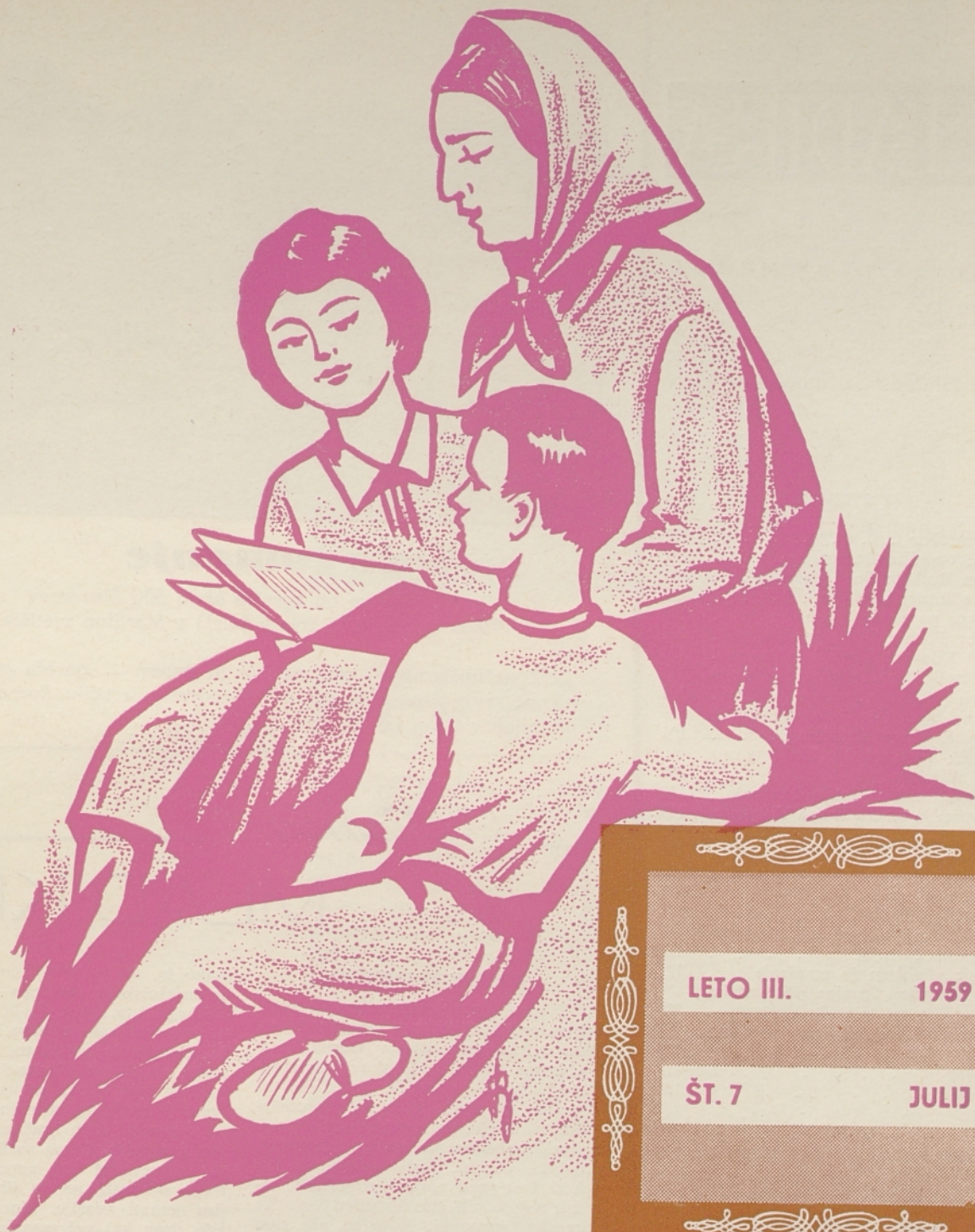

LETO III.

1959

ŠT. 7

JULIJ

MLADIKA

MLADIKA

1959

Štev. 6

IZHAJA VSAK MESEČ

Uredila

Jože PETERLIN in Dušan JAKOMIN

VSEBINA

Repentabor	101
Novi temeljni kamen	102
Neva Rudolf: Pege na roki	103
Neva Rudolf: Poldan	103
Z igro po naših vaseh	103
Kipar France Gorše med nami	104
Mici Rijavec: Utrinki iz tujine	104
Rafko Dolhar: Izleti po naših go- rah	105
Mirko Javornik: Bežna žalostinka za Rudijem Uršičem	106
A. T.: Koncert Marijinih pesmi v Skednju	106
Praznik msgr. Matije Skabarja	108
»Pogum in strah« Josipa Vidmarja	108
Dr. Milan Starc: Mumps	109
Franc Jeza: Moč ljubezni	110
Martin Jevnikar: Mihelič, April	110
Literarne vaje	111
Tržaški slikarji	112
Jože Peterlin: O gledaliških pred- stavah	113
Levi: »Po čem je resnica?«	115
Dr. Arturo Cronia: »Slovenska književnost je moja ljubezen«	116
Govorjeni radijski spored polet- nih mesecev	117
Radio	118, 119
Film	120

Naslovno stran opremil Milko Bambič

Uredništvo in uprava: Trst,
Via Trento 2 - Gorica, Riva Piazzutta 18

Poštni čekovni račun št. 11-975

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193

Odgovorni urednik: Dušan Jakomin

Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica
Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

Naše romanje

Zadnje dni julija se bo zgrnilo okoli 500 Slovencev (s Tržaškega, Goriškega in rojaki ki žive v Švici) v Marijino svetišče v Einsiedeln.

Z našimi romarji gre molitev in pesem — goreča prošnja za naš rod, da bi ostal zvest Bogu in narodnemu izročilu. Romanje bomo spremljali v duhu vsi Slovenci.

Pisma

MLADIKI

SOLSKE PRIREDITVE

Z nepopisnim zanimanjem in veseljem sem bral, kako je uspela zaključna šolska prireditve v Gorici in v Celovcu. Tamkajšnje slovenske srednje šole so pripravile gledališke in pevske nastope, ki so se jih udeležili vsi dijaki, profesorji, starši in prijatelji mladine, pa tudi predstavniki šolskih oblasti. Mislim, da je bil nekoč Trst med prvimi prireditelji takih zaključnih šolskih prireditev. Ne morem razumeti, kako to, da smo ostali letos v Trstu brez takega šolskega nastopa. Ali se Vam ne zdi, gospod urednik, da smo opustili nekaj, kar se ne da popraviti. a je silno pomembno za nas vse?

S. BI.

Tudi jaz mislim, da so take zaključne prireditve izredno važne. Sami čutimo, iz kakšnih vzrokov so važne.

Kako to, da je letos Trst ostal brez srednješolskega nastopa ob koncu šolskega leta, Vam ne bi vedeli točno povedati, ker ne vemo, kje so vzroki. Gotovo je samo to, da bi bilo treba, da bi vsi Slovenci, vsi profesorji in tudi dijaki, pa vsa slovenska javnost čutila to potrebo. Ni mogoče vedno od istih ljudi zahtevati, da vse napravijo. Če pa so že ljudje, ki so pripravljeni kaj narediti, jih je treba podpreti, ne pa jih ovirati in jim jemati veselje. Morda bo znal kdo drug kaj več povedati, kako da letos ni bilo pri nas nič.

IZPITNE KOMISIJE ZA MATURO

Imam hčerko, ki letos maturirá. Zato boste razumeli, da skrbno zasledujemo vse, kar je v zvezi s tem zrelostnim izpitom. Pri vsem se mi zdi izredno čudno, na kakšen način se (Nadaljevanje na 3. strani platnic)

Posamezna številka Mladike stane 100 lir, po pošti 120 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 1000 (1200) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 3 dol.

Naročnina za ves letnik v Avstraliji 2 funta.

REPENTABOR

Slovenski katoličani na Tržaškem so pred desetimi leti izbrali Repentabor za svojo prvo veliko prosvetno prireditev po končani vojni. Od 1945. leta je tlelo tiho prosvetno in kulturno življenje v posameznih krajih, v mestu in predmestju. V maju 1949. pa so se odločili, da uprizore veliko Hofmanstalovo duhovno igro »Slehernik« pred Repentaborsko cerkvijo. Prvo predstavo so gledali ljudje v dežju, nekateri so imeli dežnike, drugi so bili brez njih. Bilo je veliko nepozabno doživetje za igralce in gledalce. Ta spomin je vabil vsako leto od tega dne množice k tej božjepotni cerkvi na velike poletne prireditve. Zaradi popravil repentaborskega cerkvenega prostora je bilo treba nekajkrat prenesti prireditev na Opčine, toda Repentabor je samo eden: na tem čudovitem gričku, za obzidjem, v miru in tišini so naše prireditve najlepše. In tako se vračamo ob desetletnici prve slovenske predstave Slehernika spet na Repentabor. Od naše prve velike gledališke igre do danes je deset let prosvetnega prizadevanja slovenskih katoličanov na tem ozemlju. Iz skromnih sredstev, brez večjih podpor smo skušali z idealizmom tistih preizkušenih delavcev, ki so že nekoč, morda v najtežjih razmerah ohranjali našo besedo med nami in z idealizmom mladih ljudi, ki so zrasli iz poveljnih razmer, služiti narodu in izročilu očetov. Tega desetletja smo lahko veseli. Gotovo je marsičesa manjkalo, mnogo več bi bili še lahko naredili, če bi našel naš klic večji odmev. Naše delo bi bilo lahko obilnejše, če ne bi vsakdo zase, vsaka fara zase in celo vsako društvo zase delalo. Moč in uspeh bi bil večji, če bi svoje napore združili in drug drugemu pomagali. Morda je v tem desetletju dozorelo v nas spoznanje, da je nujno, da naše organizacije strnejo svoje delo in ga v naši prosvetni centrali, Slovenski prosveti, koordinirajo. Uspeh bo toliko večji. Repentabor vabi znova. To je prireditev nas vseh. Prijatelji in sovražniki bodo merili moč po udeležbi in uspehu naše skupne prireditve. Nam vsem pa bo dalo gotovo novih moči in novega poguma za nadaljnje kulturno-prosvetno delo.

Novi temeljni kamen

Enaindvajsetega junija je bil blagoslovljen temeljni kamen novega katoliškega in prosvetnega ognjišča v Rojanu. S tem začenjajo graditi Rojanski Slovenci veliko delo, ki ne bo po membno le za to predmestje, ampak za vse Tržaške Slovence.

Zato se ozrimo za trenutek v Rojan!

Med najlepšimi slovenskimi farnimi skupnostmi na Tržaškem je gotovo rojanska.

Iz predmestja samega sega še v okoliška naselja, tja do Piščancev in mimo tolikih drugih hiš. Ko ob nedeljah zazvoni k slovenski maši, mi je kot bi bil nekje v slovenskem podeželju: iz najbolj oddaljenih vasi se verniki bližajo in družijo v reko, ki teče v božji hram. Tako je v Rojanu zjutraj ob sedmih in ob devetih. Pri maši poje rojanski mešani zbor, po maši pa kot nekoč pod lipo, pokramlja pred cerkvijo vsa ta rojanska družina.

Kako lepa domačnost!

Rojanski gospod kaplan Zorko prijetno in ljubeznivo in prav nič vsiljivo veže farno družino. Ve, kje je bolnik in že ga obišče, ve, kje je veselje in sreča v družini in že jo blagoslavlja. Ob največjih praznikih stopi pred oltar gospod župnik Sissot in govori slovenskim vernikom v lepem in gladkem slovenskem jeziku.

To je rojanska farna skupnost.

Če ne bi bilo tako, se ne bi mogel nihče odločiti za tako veliko stvar kot je graditev novega prosvetnega doma.

21. junija niso ljudje, kot navadno, po maši postajali

pred cerkvijo, ampak so se usmerili po ulici Sara Davis in potem dalje po Cardaroli v breg. Med prvimi so bili prvoobhajanci, ki so prejšnjo nedeljo prvič stopili pred obhajilno mizo, za njimi so hiteli fantje, dekleta, nato pa tudi žene in možje, tudi starčki s palico. Na široki, zravnan planoti je rasel že iz tal kamen, ki je čakal blagoslova, da se nanj naslone trdna obzidja nove hiše. Vse je z zanimanjem ogledovalo, do kod bo segala stavba, koliko bo za njo in koliko pred njo prostora in kakšen bo razgled. Ah, ta razgled na morje! Pročelje bo gledalo na obalo in Marijin kip, ki bo v ospredju, bo stalno razsvetljen nasproti božje-potnega svetišča v Barbani.

Živahni rojanski gospod župnik blagoslavlja temeljni kamen, in na koncu pravi: »Sedaj smo vsejali seme. Truditi se moramo vsi skupaj, da bo to seme prineslo bogate sadove krščanskega življenja«. Nato je gospod kaplan Zorko, ki je duša prizadevanj za novi dom, vzdal spominsko listino v kamen.

Že rastejo iz tal novi zidovi. Z velikim veseljem pričakujemo dne, ko bo novi Marijin dom postal žarišče slovenskih vernikov rojanske župnije, katerim je v prvi vrsti namenjen. Gotovo pa bo gostoljubno sprejel tudi Slovence iz ostalih tržaških župnij.

Dom zidajo Slovenci in je namenjen njim, kot pravi dokument, ki je bil vzidan v temeljni kamen.

Dom ne bo daleč iz mesta, zato bo gotovo lahko služil za splošne potrebe slovenskih katoličanov v našem mestu. Mislim zato, da bi morali priskočiti na pomoč z denarnimi prispevki vsi, da bi bil Dom čimprej gotov. Če bo šlo vse po sreči, bo hiša v jeseni že pod streho. Podajmo si roke in združeni poskrbimo, da bomo imeli čim prej v dvorani tudi prvo prireditev.

Novi dom, ki vstaja nad morjem pa je vsekakor dokaz velike ljubezni do vere očetov in materine besede, ki tli v srcih Rojanskih Slovencev.

SPOMINSKA LISTINA, VZIDANA V TEMELJNI KAMEN

V nedeljo 21. junija leta 1959 ob desetih je rojanski gospod župnik Štefan Sissot blagoslovil temelje Marijinega doma. Prisotni so bili bivši rojanski kaplan mons. dr. Lojze Škerl, kanonik pri Sv. Justu, g. Stanko Zorko, kaplan v rojanu in okrog 200 vernikov.

Želja po lastnem Marijinem domu je med rojanskimi verniki že dolgo let gorela. Članice Marijine družbe so leta 1955 začele zbirati prispevke za gradnjo novega Marijinega doma. Zbirka se je sprva omejila le na družbo.

Do končne odločitve je prišlo leta 1956, ko je ob kanonični vizitaciji župnije gospod škof mons. Anton Santin pobudo odobril in obljubil svojo pomoč. Še isto leto pred božičem smo kupili tukajšnje zemljišče za 1.800.000.— lir

Pred veliko nočjo leta 1957 smo organizirali nabiranje mesečnih prostovoljnih darov po vsej župniji. Okrog 250 ljudi mesečno prispeva svoj dar.

Načrte za Marijin dom je brezplačno napravil arhitekt g. Jože Ronko. Gradnjo nadzira inž. Milan Sosič iz Opčin. Stavbo gradi tvrdka Renato De Monte et Urli Artico.

Z gradnjo smo začeli 25. maja 1959.

Marijin dom je namenjen potrebam slovenskih vernikom rojanske župnije.

Bog daj, da bi delo srečno pripeljalo do konca!

Sledijo podpisi dobrotnikov:

P

ege na roki

Njegovi orumeneli prsti so za hip spustili volan.

Gospod Gluck išče cigareto. Ne odmakne pogleda od ravnega cestnega traku. Veliki zeleni Packard drvi: 70 milj na uro.

Mariko prevzema opojnost divjega vetra, zanos premagovanja razdalje in časa; opojnost, da se širijo nosnice, da ji vihrajo lasje ob odprtem oknu, da bi posnemala malo Patsy, ki ploska in hlepi. se, oh se.

»Ne presoajte napačno mojega vprašanja.«

Prsti so se za drobec sekunde trdneje oprijeli krmila.

»Kaj vam daje to vedrino? Ne poznate življenja — ne odkimavajte! in ga spoznati nočete. Je na dnu tega beg pred bolečino in razočaranjem?«

Za hip je prestal.

»Je to vera?«

Ožgano grmičje, levo in desno gola, prazno štrleča drevesa, črnkasta trava. Še celo najbolj trdožive, najodpornейše rastline je ta pošastni avstralski požar uničil. Ogenj in suša, ožgana, dolgočasna pokrajina...

Kako se je kar naenkrat domislil teh vprašanj? Ali ni dovolj truden

NEVA RUDOLF

POLDAN

Joj, zaboli me v opoldanski čas.

Zadehti sém od morjá, kot duh od brinja,
in v prsih žge.

Veter me v bolest zagrinja.

Če bi v hipu me objel —
vsa sem sama kot valovi —
ali bi res doumel:
begajo me ti glasovi?

Joj, veter je tuj in težak.
Póldan v tujini medlí.
Tiho sredi mimoznih dreves
se ptica v blišč spreleti.

od dolge vožnje, od neprestanih radovednosti razvajena Patsy? Čemu hoče vedeti miselnost Marike in ji pogledati v notranjost?

Marika je tako mlada. Neizkušena. Bori se, da bi premagala osuplost nad nenadnim vprašanjem, obenem skuša kaj razložiti, povedati o sebi. Besede...

Njegove pegaste roke jo motijo. Kratki, kvadratasti nohti, trde dlani. Ne more odtegniti pogleda od teh rok. Nekje je čitala, da moreš iz rok razbrati človekov značaj. Knjige...

Gospod Gluck jo skoraj užaljeno pogleda:

»Se vam zdi moje vprašanje smešno?«

Kako? — Oh, seveda! Nekaj jo je bil vprašal. In ona se smeje. Kako je neolikana!

»Ne, ne, za trenutek sem pomislila, kako so vse moje izkušnje in poznanje človeških odnosov — sveta, kot temu pravimo — nabrane le iz knjig. In iz pripovedovanja.«

Gospod Gluck razmišlja. Ali pa morda že niti ne ve več, kaj je vprašal. Včasih se zdi Mariki kot njen oče: možat, razumen, uspel človek. In vendar...

Nekaj je v tistih njegovih rdeče obrobljenih očeh, nekaj je skritega na dnu vsakega nasmeha. Kot bi vse njegovo bitje iskalo poti, ki ji ni najti

Z IGRO PO NAŠIH VASEH

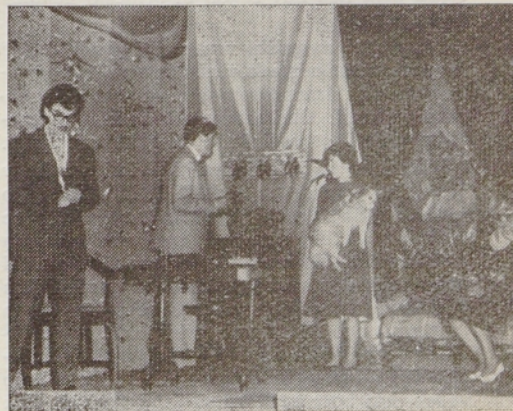
Slovenski oder je pripravil že proti koncu sezone Mannersovo veseloigro Peg, srček moj. Z njo je gostoval najprej na Opčinah. Marijaniško dvorano so napolnili Openci in okoličani do zadnjega kotička in so se tudi zabavali dve dobri uri.

Nato pa je Peg kar romal po naših dvorinah. Bazoška dvorana sicer ni bila tako polna kot navadno, ko Slovenski oder igra, toda tisti zvesti Slovenci, ki nikdar ne manjkajo, so bili tudi tokrat. Če ne za drugega, je samo zanje vredno pripraviti predstavo. Če bi nas kdaj zapustil še gospod Mahnič, če bi on ne prišel več v dvorano, potem bi vedeli, da nismo več potrebni. Dokler pa on in z njim lepo število zares idealnih ljubiteljev naše besede prihaja, tako dolgo bo mladina rada posvečala čas za pripravo slovenskih predstav in bo prihajala v Bazovico k dragim prijateljem in znancem.

Dolina nas nikdar ne razočara. Z dolinskimi fanti smo že sicer eno in gospod župnik ob prazniku slovenske lepe in plemenite besede ves zaživi, še bolj neutrujen in mladosten je kot sicer. Dobrim Dolinčanom smo igrali in smo čutili, kako smo z vsemi v dvorani povezani. Za nas je bil to lep večer.

Tudi Boljunec smo obiskali. Tako dolgo smo se vozili z avtobusom v Dolino, a voznik nas je najprej zapeljal v Boljunec. Pa si nekako nismo upali izstopiti. Potem pa nas je povabil gospod Zupančič. »Imamo sicer skromen prostor,« je rekel, »naši ljudje mu pravijo baraka, a če ste skromni, fantje in dekleta, in če vam ni za blesk, pridite! Srce pa imajo Boljunčani in če jim poveste kaj iz srca in iz ljubezni do naroda in do velikih idealov, vas bodo radi sprejeli.« In tako smo šli: prvič drugič, tretjič, zdaj pa že kar z igro. Saj ni odra in ni garderobe. V skavtski sobi smo se v temi za silo preoblekli in prihajali vsi z ene strani na oder. Nikogar ni motilo. Igrali smo, mali in veliki gledalci so bili z nami: eni na stoli, drugi stoje, tretji so gledali skozi okno izpod zvezdnatega neba. Lepo je bilo. Radi bomo še šli, če bodo le Boljunčani hoteli.

Končali smo v Barkovljah. Ah, čudovita, domačnostna dvorana! Ladi in Juju sta pripravila krasen oder kot ga še ni bilo v Barkovljah, Anica in Bruna sta pomagali vse urediti in prebiti led tam, kjer je bila trda skorja: nam se je zazdelo, da smo vsi njihovi gostje, toliko pozornosti so pokazali. In Barkovljani, ki so od nekdaj vsi predani slovenski besedi, ki so sami že toliko iger, koncer-

Prizor iz veseloigre »Peg, srček moj«

tov in drugih prireditve pripravili, so tisto nedeljo prihiteli. S kritičnim očesom so opazovali in spremljali vsak korak in poslušali vsako besedo — to so lahko, saj so sami že marsikaj naredili. Poslušali so to mladino, ki nadaljuje tisto, kar so oni začeli in so zadovoljno kimali. Nazadnje so se jim roke dvignile v ploskanje in so tako izrazili svoje zadovoljstvo. To je bilo najlepše priznanje mladim igralcem, med katerimi so nekateri šele prvič stopili na oder. Z domačimi fanti in dekleti bomo še igrali, smo sklenili.

To je bila naša pot s Pegom. Pega je igrala Uča Zlobčeva, gospo Chichester Marinka Teuerschuhova, Alerica Franko Vekjet, Jerryja Ladi Vodopivec, Ethel Marija Oficija, Christjana Gregor Pertot, odvetnika Miro Opelt, Bennet Maja Pertotova. Sodelovala sta še Anica Pertotova in Jurij Vodopivec.

Igro je režiral prof. Jože Peterlin.

Žrtvovali smo nekaj časa, a na vse žrtve pozabiš, ko stopiš pred gledalce in čutiš, da je beseda našla pot do srca. Zato so bila to najlepša doživetja.

Spremljevalec igralcev

KIPAR FRANCE GORŠE MED NAMI

Profesorju Goršetu je Trst in Gorica neka-ko drugi dom. Mnogo let je preživel med nami, mnogo svojih pomembnih kiparskih del je ustvaril na teh tleh. Z ljubeznijo je pomagal graditi iz razvalin povojno slovensko šolstvo na Tržaškem, z nami je začel ljudsko prosvetno delo. Potem je odšel v Ameriko in v zadnjih dneh letošnjega junija se je nenadoma pojavil na obisku v Trstu. Izredno smo bili veseli dragega znanca.

»Kako živiš?«

»Kaj delaš?«

»In tvoja umetnost?«

»Kako sodiš o ameriški umetnosti?«

Vprašanja so kar deževala. Ni še odgovoril na enega, že je padlo drugo.

Prof. Gorše je sproščen, pogumen, mlad in dober kot je bil vedno. Dela, mnogo dela. Izdelal je nekatera kiparska dela v velikem obsegu za cerkve v Kanadi in Združenih državah. Za to delo je dobil vidna priznanja. Nekateri časopisi so objavili reprodukcije njegovih del in ne štedijo z laskavimi pohvalami.

Kipar Gorše je prišel v Ameriki v povsem drug svet in vendar mu to pri umetniškem delu ni škodilo, ampak odprlo neke nove poti. Stik s tem velikim svetom in z ameriško, čisto svojo umetnostjo, je dalo njegovemu delu nek nov zagon in prineslo nekakšno svežino.

O sodobni ameriški umetnosti pravi, da je do devetdeset odstotkov abstraktna in ko pravimo, ali ni Amerikancem le za modo in tehniko, se prof. Goršetu ne zdi tako. To ameriško umetnost ceni in ji daje neko veljavo.

Nepozabni so bili ti kratki večeri z njim v Trstu, ko smo se po sedmih letih srečali. Po sedmih letih! Pa se je zdelo kot da smo se včeraj ločili. Saj se ni nič spremenil. Res da je brez nekdanje umetnikove brade, toda ostal je slovenski umetnik z dušo in srcem. Vsa ta leta je nosil domovino s seboj in ta ga je neprestano klicala in vabila, da se je vrnil in jo poljubil. Spet je odšel, a tista ljubezen se je samo še bolj poglobila. Zato smo vedeli, kaj hoče reči, ko se je premaknil vlak in je France Gorše pomahal in zaklical: »Na-svidenje!«

sledu v lastni družini. Patsy se ga oklepa, svojega očeta, a še ta otroška ljubeznivost je vsa površna.

»Vidite, gospod Gluck, ne bom vam znala govoriti kot čutim. Tudi ko bi popolnoma obvladala ta tuji jezik, bi ne znala razložiti. Vera ni matematika. Čutiš jo v srcu, doživljaš njen blagoslov, ki se kot živa moč razliva v vsak dan, v sleherno dejanje. Z vero, ki je predvsem ljubezen, čudovita, nepremagljiva ljubezen, je vse lahko. Človek, to ubogo krhko bitje spozna svoj cilj. In ta zavest ga obnavlja, krepi in vodi — oh, saj ne vem, ali ste mogli dojeti...«

Gospod Gluck gleda predse.

»Nočem vas žaliti, Marika, in še manj jemati vam vaš radostni svet. Morda sem zdaj že prestar. Ne, ne ugovarjajte mi.«

Nenadoma se je obrnil in ji pokazal levico.

»Moje roke pogledajte: vse te široke lise. Ostale so kot sled težkega dela s kislinami. Petnajst let sem delal po devetnajst ur na dan. Danes imajo moji vse: hišo, dva avtomobila, zavarovalnino štirideset tisoč šterlin. Vse, Marika!«

Avstralska pokrajina se ne spreminja. Razkropljeno govedo, tu in tam sledovi gozdnih požarov, razraslo grmičje evkalipta.

»Ali veste, kaj se pravi garati od štirih zjutraj do polnoči, dan za dnem? Žid, emigrant, ki se bori za goli obstoj! So nekateri, ki privoščijo, veste...«

Utrujenost mu meči poteze; obraz, postava, vse medli. Ostaja samo bistvo človeka, tiste grobe roke, ki postajajo simbol njegove osebnosti.

Tako težko je Mariki. Gluck ji odkriva svojo rano, njej, tujki. Človeški duh zavije včasih na najbolj čudne poti. Ko je človek truden, ko se mu zazdi, da mu pojenjuje pogum, ko je življenjski vrvež postal neznosno breme — takrat si najde moči v izpovedovanju.

»Končno sem uspel. Proti vsemu in vsem. Zaživel sem za vsa leta, kopičil z obema rokama slast in sladkost življenja. Živel sem divje, s trepetajočim koprnenjem po vseh izgubljenih letih. Dnevi slave in vrhunca...«

»... sreče?«

Marika dojema. Ne razume, a sluti. V njem ni sreče. Sama praznota, lov za prazno senco.

Da je važnejše ono drugo, globlje življenje? Naj mu Marika to pove? Da je srečo treba iskati v srcu in ne v denarju? In kako naj mu pove?

Ko pišem zdaj na robu tega ogromnega hrumečega mesta, skušam najti ono pravo besedo, ki je temu človeku nisem znala povedati.

In se mi dozdeva, kot da bi jo že sam našel.

MICI RIJAVEC:

Kakor da v roke nasul si mi
dišečega podleska
in grenkega žafrana...

*Utrinki
iz tujine*

Zadišalo je po dimu,
ki se dviga pod noč
iz kmečkih domov,
po rosнем jutru sredi gmajne,
po brinju, resju in ciklamah.
Povsod samo zorani holmi,
brazde rjave.
Mandelj šiplje beli cvet...

Pa so zagreble se roke
v trnje in skale
in ko razklenila sem pesti,
ni bilo v njih krvi,
ampak le prah
osamele farme.

IZLETI PO NAŠIH GORAH

RAFKO DOLHAR

Mangrt ni najvišji vrh v zahodnih Julijskih Alpah, ima pa svojstveno mesto v pokrajinski sliki Kanalske doline. Skupaj s Poncami zapira Kanalsko dolino na vzhodu. Verjetno pa se ima Mangrt za svojo popularnost v dobri meri zahvaliti Belopeškima jezeroma, ki sta zelo obiskovani izletni točki. Posebno od gornjega Belopeškega jezera nudi Mangrtova severna stena impozantno sliko, ki ti zlepa ne gre iz spomina. Za dolinske prebivalce ima pa še drug, bolj praktičen pomen: Mangrt slovi namreč kot zanesljiv vremenski prerok. Mangrt ima kapo, pravijo, kadar se bliža odjuga. In res je tedaj Mangrtova glava zavita v gosto meglo. Od morja se vali vlažen zrak po Soški dolini navzgor. Ker pa dolino na severu zapira ravno Mangrtov masiv, se ob njem zrak dviga in zgosti v meglo in oblake, ki se nato v obliki slapa spuščajo na jezersko stran. Od blizu je to svojstven prizor. Dolinski veter visoko čez greben poganja meglene kosmiče, ki potem padajo nad dolino in se razblinjajo v nevidno paro. Toda bolje je, da se spravimo na pot, kajti čez dan ali najkasneje dva bo v dolini slabo vreme.

Nobeni gori se nisem tako počasi, skoraj bi dejal pobožno bližal kot Mangrtu. Pozna jesen je bila. Mrzel oktobrski dan nas je pozdravil pri Belopeških jezerih, ko smo se odpravili na Travnik, da bi si poblize ogledali vrh, ki je bil cilj mojega hrepenenja. S planine Tamar smo v dobri uri prišli prav do Mangrtove stene. Toda ni še napočil čas za to. Zaenkrat smo jo ubrali na travnate in spolzke police Travnika, od koder smo imeli vsak korak intimnejši odnos do Mangrtove severne stene. V zavetju večje skale smo pomalicali, da bi potem odšli v dolino, kajti danes niti najmanj nismo nameravali na vrh. Pa vendar smo ga imeli tako zapeljivo blizu, da se nismo mogli odtrgati od njega. Tako smo se odpravili na škrbino. Toda kot sem že omenil, je bilo to v pozni jeseni, ko so dnevi že kratki. Veter pa je raznašal z grebena novozapadli sneg, da je bil vide ti ko glava plavolaske v soncu.

Po nekaj korakih smo prišli v sneg in kmalu smo ga gazili do kolen, v kratkih hlačah. Vendar smo vztrajali. Ko smo pa prišli nad previsno steno, bi bilo preveč tvegano iti dalje. Skala se je v soncu lesketala od poledice, vrvi so bile pod snegom in oprijemi niso bili več varni. Zato smo se obrnili. Šele sedaj smo videli, kako je sonce že nizko nad obzorjem. Za neuspeh smo bili poplačani s krasnim prizorom, ki ga imam še živo v očeh.

Nad Soško dolino je pod nami ležalo megleno morje, ki se je zgubljalo na obzorju. Zadnji žarki oktobrskega sonca so se upirali v megleno valovanje, ki je dobivalo odtenke breskovnega cveta. Kmalu pa je sonce zašlo za Montaž, ki je daleč na zahodu kot praviljen otok štrlel iz kosmičastega morja. Naenkrat, kot je običajno ob jesenskih dnevih, je bilo temno in kar na hitro smo se preko škrbine v Palzeh spustili k Belopeškima jezeroma.

Zvonki udarci kladiva so odmevali v Mangrtovi steni, ko sem v drugič prilezel na strmi Travnik. Z italijanske, to je z jezerske strani so gradili nakovano pot čez steno Malega Mangrta. Nova razmejitevna črta je namreč tako pravilno razdelila Mangrtovo skalovje med obe sosedni državi, da ni bil ta vrh dostopen več z nobene strani. Staro predvojno stezo na vrh pa je prerasla planinska trava, Ta-

ko so morali z obeh strani nadelati novo pot. V rumeni steni Malega Mangrta so bili klini sprva precej gosti. Ko smo prišli do naravnega okna v njegovi steni, smo se pa morali kar po trebuhu splaziti skozenj. Ko smo nato stopili iz strmega kamina, smo prečkali po polici, kjer oprijema za noge skoraj ni bilo in si se moral zanesti predvsem na roke. Toda tudi tega okovanega udobja je bilo kmalu konec: višje v steni so bili mladi plezalci še na delu. Za vsak klin je bilo treba preko eno uro dela in sicer v dokaj cirkuških okolnostih, ki si jih ni težko predstavljati. Zato ni čudno, če niso razsipavali s klini, temveč so jih zabijali na res važna mesta. Za nadaljnje plezanje ni bilo več časa. Zato smo po poševni zeleni lisi zlezli na škrbino. Vrh se nam je zopet smehljaval v popoldanskem soncu.

V tretje gre rado, sem si mislil, ko smo se zopet v oktobrskem jutru dvigali nad Rabeljskim jezerom proti Predilskemu prelazu. Od tu je do nove kočice pod Mangrtom okrog štirinajst kilometrov lepe gorske ceste, ki je bila zgrajena v vojaške namene, pa jim ni služila. Z avtomobilom smo se to pot pripeljali skoraj do prvega klina. Nova pot s te strani je nadelana po jugozahodnem razu Mangrtove piramide. Klini in vrvi si sledijo sprva v diagonalni zaseki, ki nas privede končno na greben. Zelo razgledna je ta pot in ne pre-gosto posejana z okovjem, vrh tega pa še prijetno izpostavljen. Ko smo prilezli na raz, nas je objelo sonce. Od tu pa smo kar stekli na vrh. Končno je bila toliko zaželena trikotna piramida pred nami, po obeh ponesrečenih poskusih sem bil vendar na vrhu. Razgled pa se božansko odpi-ra tri sto šestdeset stopinj naokrog. Visoke Ture z Gros-glocknerjem na severu, vzhodni Julijci s Triglavom in Jalovcem vstajajo v neposredni bližini. Montaž in Dolomi-ti se bliščijo na zahodu. Ustavil sem se le pri glavnih vrhovih. Na jugu pa meglena nižina, ki se končuje z bleščečo liso na obzorju: tam je morje! Matajurjeva piramida loči na obzornici izliv Tilmenta od Tržiškega zaliva, in ko se oko privadi temu sijaju, izsledit tanki obris Barbane.

Nismo bili sami na vrhu. Z italijanske in jugoslovan-ske strani smo prišli vsak po svoji poti. Tudi gorski reše-valci iz Rablja so prilezli čez severno steno Mangrta. Sku-paj smo poglobili okrog piramide, saj je bila dolina vsenaoko-li enako nizko pod nami.

Počitek nam je dobro del, pa se je tudi jezik razvezal. Vedel sem, da so naši reševalci pred nekaj dnevi bili na delu v steni Vevnice, ki nam je od tu kazala tako prijazno lice. Tudi v časopisu sem izsledil kratko vest o tej nezgo-di, pa sem se zanimal za podrobnosti.

(Nadaljevanje na 107. strani)

za RUDIJEM URŠIČEM

Govoriti ali pisati za prijateljevo smrt je nadležna naloga. Človeka je strah praznih besedi, ki ničesar ne skrunijo tako kakor prave bolečine. Najlepše bi bilo, samo nemo stisniti roko tistim, ki bolečino čutijo, vse drugo je bolj ali manj razkazovanje sebe, ki je zmeraj sumljivo.

Za Rudijem Uršičem čutimo tako bolečino ne samo številni tisti, ki smo mu bili blizu po srcu, po življenju in po delu, temveč jo čutijo še neizmer- no bolj številni oni, ki jim je bil nje- gov glas po tržaškem radiu leta in leta oznanilo. To so sto tisoči Slovencev, katerim je ta glas od leta 1945 posredoval prepovedano resnico o njihovi usodi in še bolj prepovedan up o njeni spremembi. Oboje so nehoti pripisovali človeku, katerega so poslušali, in ne po krivem: ta resnica in up, katerima je Rudi Uršič bil na videz samo orodje, sta bila do dna srca in do dna prepričanja tudi njegova resnica in nje- gov up. Tega ni znal in ni hotel nikdar tajiti.

Slovenski sodelavci na tržaškem radiu za opravljanje svoje naloge, v katerem je marsikdo hotel videti le skrb za vsakdanji kruh, so dobivali redka priznanja, razen neštetihih preprostih pa ganljivih dokazov hvaležnosti za lepo in svobodno slovensko bese- do od brezimnih poslušalcev na tej in na oni strani meje. Eno največjih takih priznanj je pred daljnimi leti izrekel tisti zavez- niški funkcionar, ki je dejal, da Slovenci na radiu čutijo svoje poslanstvo.

Nikomur ni ta pohvala šla morda tako po pravici kakor Ru- diju Uršiču. On ni svojega poslanstva le čutil, temveč ga je živel, posebno tedaj, kadar se je to na zunaj zdelo brezupno. Eno tako obdobje je bilo pred dvanajstimi leti, ko mu je krvava in slepa roka rojakov vzela in umorila brata. Ob tisti bolečini, a nič manj ob mnogo drugih, ki mogoče niso bile tako osebne, se je z vso prepričljivostjo kazala nezlomljiva sila njegove vere in se še bolj kakor sicer odražala v njegovem delu.

Te besede se bodo morda zdele pretirane, toda piše jih, re- cimo, poklicni opazovalec in poznavalec ljudi; zaradi tega jim velja verjeti. Rudi Uršič ni bil človek, ki bi se prenaresjal, ali se celo zaradi priročne koristnosti lagal. Nikjer ni bilo tega čutiti tako kakor v velikih trenutkih pred mikrofonom, ko je bilo tre- ba slovenskemu ljudstvu razglasiti stvari, velike zanj in za svet.

Z Rudijem Uršičem mi je bilo takih trenutkov dano doži- veti več; največji je bil tisti v zgodnjem poznonovembrskem ju- tru leta 1956, ko sva v nevidni družbi vseh svobodnih ljudi spo- ročala svojim veliko novico o vstaji na Madžarskem. Rudi Uršič je tiste dni, morda edini od vseh radijskih napovedovalcev na svetu, imel dvakrat solze v očeh: prvo jutro, ko je govoril o zma- gi v Budimpešti, in tisti večer, ko je s tresočim se glasom po- novil poslednjo prošnjo branilcev svobode za pomoč.

Pri človeku, ki je vse svoje mlado življenje veroval v pra- vico in svobodo, se zanj bil, trpel in tvegati tudi življenje, sol- ze ne lažejo: Rudi Uršič je živel za njiju in za poslanstvo, ki ga je skušal opravljati v njuni službi.

KONCERT MARIJINIH PESMI V ŠKEDNJU

V nedeljo, 14. junija, je bil v župni cerkvi v Škednju koncert najlepših Marijinih pesmi združenih pevskih zborov s Tržaškega. Ude- ležili so se ga zbori in pevci iz naslednjih krajev: iz Barkovelj, Mačkovelj, Opčin, Roja- na, Škednja in Sv. Vincencija, ki so se za to priliko združili v eno samo mogočno celoto, zbor s čez sto pevci. Pod vedno bolj izkuše- no taktirko Dušana Jakomina so izvajali Marijine pesmi priznanih skladateljev: Vodo- pivca, Hladnika, Jereba, Premrla, Sattnerja in Mava. Pri vernikih ter ostalih ljubiteljih petja, ki so popolnoma napolnili prostorno škedenjsko cerkev, je zapustila mogočen vtis znamenita Beethovnova »Boga slavij«. — Kri- tika in prisotno občinstvo, če smemo tako reči, je zanimivo izvajanje koncerta ugodno sprejela in zelo pozitivno in dobrohotno oce- nila. To je predvsem zasluga neumornega di- rigenta, ki mu je uspelo spraviti skupaj to- likšno število zborov ter pevcev samih, ki so se vabilu prijazno odzvali.

Mnogim našim ljudem se koncerti pesmi z versko-liturgično vsebino zdijo malenkost- na, nepomembna stvar, ki nima nobene pri- vlačnosti. Toda prav koncert Marijinih (maj- niških) pesmi v Škednju je pokazal in mno- gim celo odkril, premalo znano, a bogato in pestro zakladnico naših cerkvenih pesmi. Skladbe teh pesmi so enakovredne narodnim, posvetnim. Zato je zmotno trditi, da te pes- mi ne spadajo na repertoar javnih nastopov: tega manjvrednega občutka bi se morali osvob- oditi. Nasprotno, v tem oziru Slovenci in na splošno slovanski ter germanski narodi daleč prekašamo latinske narode, kakor je nepristransko poudaril msgr. dr. Jakob Uk- mar. Slednji so kar se bogoslužnih pesmi ti- če zelo revni ter se še vedno poslužujejo za- starelih latinskih pesmi, čeprav imajo tudi oni visoko in staro kulturo. Znano je, da so la- tinski narodi po naravi bolj individualistični, zato morda pri njih prevladuje samospevna glasba; obratno je pri slovanskih in german- skih narodih, pri katerih prevladuje koralno, zborovsko petje, ker imajo večji smisel za skupnost.

Zaradi tega danes ni mogoče trditi, da je zborovsko petje v krizi zaradi zastarelega re- pertoarja, ampak predvsem zaradi splošne materialistične miselnosti, ki že po svoji na- ravi poudarja osebno ugodje in zato nujno vodi v praktični individualizem. Poleg tega so pri nas še drugi vzroki krajevno-zgodovin- skega značaja, kar posebno občutimo v po- manjkanju pevovodij. Čeprav bi sedaj mora- le prihajati nove, mlade moči, teh skoro ni videti. Ljudje zato danes raje derejo pred televizijske sprejemnike, ki so za povprečne- ga človeka in tudi celo takozvano inteligenco postali neka ljudska univerza, višek kulture. Čudno in protislovno je to danes, ko na vseh koncih in krajih kriče o skupnosti, enotnosti, solidarnosti itd. ter tudi razvoj vsesplošnega napredka sili k uveljavljanju pobud na veli- ko. Neke vrste strah je prevzel posameznike in narode ter države. Vsi se bojijo samega sebe.

Glasba in druge umetnosti so v tem vzduš- ju postale le sredstvo za pridobivanje oseb- ne slave in popularnosti; zato imamo toliko festivalov šlagerskih popevk in tako malo festivalov zborovskega petja.

A. T.

Visoke stene Jalovca vabijo

Spoznal sem ga dolgo pred zadnjo vojno v Ljubljani: tedaj je bil pregnanec enega nasilja; ter ga srečal po petnajstih letih spet v Trstu, ko je bil pregnanec druge, tokrat bratovske krivice. Med obema snidenjema je doživel ječe, preganjanja in razočaranja nad bojem, kateremu se je pridružil, misleč, da gre za svobodo in pravico. Ne vem že, kdaj sem ga imenoval večnega hlapca Jerneja. Na zunaj je to bila šala, na dnu je bila resnica, ki se je je v celoti zavedal samo on.

Tisto, kar je v tridesetih letih življenja prestal zaradi poslanstva, katero si je izbral, mu je razjedlo telo in živce; bolelo ga je, da je v današnji zamočvirjeni, po povprečni, nerazburjani lagodnosti težeči družbi neprijeten kakor vsakdo, ki hoče čemu služiti in s tem obuja ljudem neprijetno vest. Toda vera v vzor mu je navzlic vsemu ostala, četudi ni o tem dosti govoril. Kdor ga je poznal, bi prisegel, da je na zadnjo uro pri vsem trpljenju bila njegova najhujša bolečina ta, ko mu ni bilo dano dočakati zmage tistega, v kar je verjel in za kar je živel.

Rudi Uršič, ki je zdaj na Oni strani vsega dobrega in zlega, bi se nasmehnil, če bi ga v tej bežni, a bridki žalostinki imenoval velikega človeka. Toda vsekakor ni bil majhen človek, in to je za Slovence, ki je dandanašnje dni žal ponižan v bitje, katero je še upati strah — dosti...

MIRKO JAVORNIK

POD RADIJSKI KROV

Kako zaskrbljeno smo gledali, ko so goreli radijski prostori. Potem smo se preselili v zasilne prostore v Delavski urad, na praznik sv. Petra in Pavla pa smo imeli spet prvo radijsko oddajo iz nekdanjih prostorov. Zdaj je spet vse na nekdanjem mestu.

Vsi prostori sicer niso še povsem obnovljeni, a dva avditorija sta zdaj lepo v redu in prenovljena, razen tega pa še dve večji oddajni kabini.

Vrnitev je potekla sicer brez kakih slovesnosti, vendar smo bili vsi nekako praznično razpoloženi. Ob petih popoldne je Radijski oder spet oddajal prvič iz prenovljenih prostorov. Verjetno je videl podravnatelj Giacomelli ogenj v naših očeh, da je vprašal, ko je prisostvoval prvi oddaji: »Ste zadovoljni?« In skoraj istočasno smo vsi rekli: »Zelo!«

Zdaj so vse naprave skrbno izolirane, mnogo radijskih aparatov je novih. Izredno lepo in okusno je urejen in opremljen avditorij A. Urejujejo še ostale prostore, ki niso bili še do zdaj gotovi.

Te dni pa je tudi tržaški občinski svet potrdil kupno pogodbo z RAI za zemljišče, kjer bodo zgradili novo palačo.

Zal, da v teh prostorih nismo videli več Rudija Uršiča.

IZLETI PO NAŠIH GORAH

(Nadaljevanje s 105. strani)

Mož in žena sta plezala v Gilberti - Castiglionijski smeri na Vevnico. Ona je varovala, ko je njemu ostal oprijem v rokah, kot se pravi v planinski terminologiji. Zletel je nekaj metrov v globino, a tudi njo je odtrgalo od skale. Na srečo pa sta oba obtičala v skalni razpoki. Poškodbe niso bile hude, a brez pomoči nista mogla z mesta. Spodaj na produ je nekdo slišal njune klice. Z jeepom je odhitela na pomoč prva skupina iz Rablja. Trda tema je bila, ko so reševalci prišli pod steno, a to jih ni ustavilo in tako so proti jutru priplezali do ponesrečencev. Niti mož niti žena nista mogla hoditi, pri padcu sta si poškodovala noge. Tako so ju reševalci ves naslednji dan na hrbtu vlačili na-

vzgor po steni v klobuk Vevnice. V tistih razmerah je bil namreč spust po isti poti nemogoč. Zopet jih je zalotila noč, dolga in hladna jesenska noč. Za bivač preko dva tisoč metrov ni bil nihče pripravljen. Steklenica slivovke, pol kilograma sira in vreča suhih hrušk pa preostala hrana ponesrečencev naj bi zadostovala za sedem ljudi. Hladna zarja jih je neprespale prebudila. Reševalci so se zbrali na posvet. Ker bi bilo ranjence težavno in zamudno spraviti na italijansko stran, so šli v Kranjsko goro po jugoslovanske reševalce. Čez nekaj ur je bila jugoslovanska ekipa na mestu. Preden je legla na skale tretja noč, so se vsi skupaj spustili po lažje prehodnem jugoslovanskem potoku. Zdrava preudarjenost je spravila vse na varno.

Med zanimivim pripovedovanjem se je sonce hitro približalo zatonu. Kot krti smo se zopet zalezli v skalo, vsak na svojo stran, vrh Mangrta pa se je še dolgo bleščal v soncu.

„POGUM IN STRAH“ JOSIPA VIDMARJA

Nedavno je dal slovenski kritik in funkcionar Josip Vidmar za beograjski list »NLN« nekaj pogumnih izjav, ki so nam vzbudile upanje, da se je zavedel dolžnosti resničnega slovenskega pisatelja in kulturnega funkcionarja ter spoznal, da tako ne gre več dalje, ker slovenska kultura hira od slabokrvnosti in lovi sapo zaradi pomanjkanja svobode. Toda oglasil se je nek srbski partijski predstavnik na kongresu srbske Zveze komunistov, zabevskala je beograjska »Politika« in Vidmar se je ustrašil ter v eni zadnjih številčk ljubljanskih »Naših razgledov« vse vzel lepo nazaj, s čemer je ponovno dokazal, da odločajo danes o slovenski kulturi v srbskem glavnem mestu.

Toda še bolj kot razžalostila nas je vsebina Vidmarjevih izjav v »Naših razgledih« začudila. Vprašali smo se, kako da smo mogli videti toliko časa v plitvem človeku, ki ne more razumeti Dostojevskega in Tolstoja zaradi njunega krščanstva in ki mu je Kocbekovo krščanstvo »nesprejemljivo in nezanimivo«, arbitra slovenske literature? Šli smo brat nekatere njegove nekdanje kritike in smo se še bolj čudili. Niso se nam zdele plitve, včasih so celo duhovite in globoke.

Vidmarjevo sedanje duhovno stanje si lahko torej razlagamo le s tem, da se je njegov duh polenil v udobju oblasti, ki je je navidezno deležen, kot gladiator, ki se greje mirno na soncu in se zaliva z vinom ter masti s pečenko, pri tem pa slabo govori o tistih, ki se urijo in bojujejo v areni; njihovo znanje in moč »ga ne zanimata«. Ne le politični sistemi, tudi literarni duhovi degenerirajo, kadar nimajo več poguma, da bi pomerili svoje duhovne sile z nasprotniki in mislijo, da jim je dovolj — oblast.

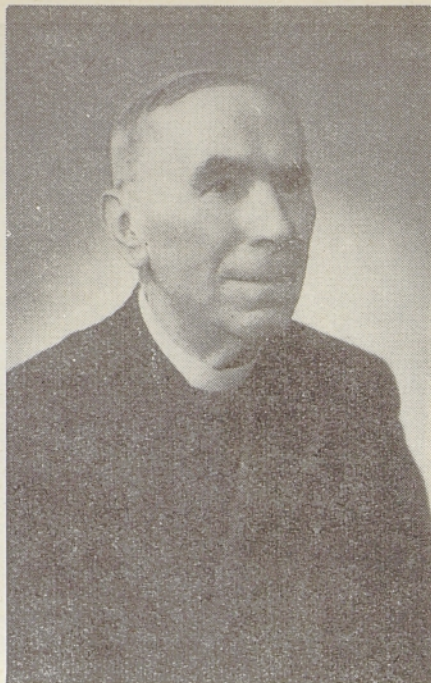
LJUBEZEN DO NAŠEGA JEZIKA

So ljudje, ki jim gre strašno na živce, če kdo zapiše »univerza« namesto »vseučilišče« ali »literatura« namesto »književnost« in ki bi najrajši iztrebili iz slovenščine vse besede, k smo jih prevzeli v poltisočletnem sožitju z drugimi srednjeevropskimi in zahodnoevropskimi narodi. Najrajši bi napravili slovenščino za primitiven jezik, kakor so ga govorili naši predniki, ko so pridrli izza Karpatov ali morda tam od Visle v današnje kraje. Presekali bi radi vse kulturne mostove, ki nas vežejo na zahodno kulturo in v katerih se izraža naša kulturna zgodovina.

A tudi najbolj čist jezik je odvrten in mrzel brez besed, ki simbolizirajo kulturno občestvo z drugimi narodi. Kako hladno dahne v nas, če vzamemo v roko časnik v tujem jeziku, pa ne najdemo na vsej strani niti ene besede, po kateri bi lahko vsaj zasluhtili, o čem piše. Zato zijajo taki kulturni in miselni prepadi n. pr. med evropskimi in azijskimi narodi. Nihče v Evropi ne bere tistega, kar tiskajo Azijci v svojih jezikih, in zato ne vemo, kaj mislijo in kakšne so njihove težnje. Zato nam je njihova duševnost »skrivnostna«.

Naši »puristi« te vrste pa po drugi strani nimajo nič proti temu, da nekateri skoro načrtno kvarijo slovenščino s srbskimi

(Nadaljevanje na str. 120)

MSGR. M. ŠKABAR

Pred 60. leti je stopil v Barkovljah pred oltar novomašnik, gospod Matija Škabar. To je bil za Barkovljane prelep dan, ki ga niso nikdar pozabili. Od tedaj se vedno znova vrača duhovnik Škabar med svoje ljudi in ob vseh svojih mejnikih in jubilejih življenja je med svojimi rojaki.

Vendar gospod Škabar ni samo Barkovljan in ne pripada samo Barkovljanom. On je ves naš in nas vseh. Njegovo dolgo življenjsko delo je posvečeno vsem Tržaškim Slovecem: šestdeset let oznanja svojim rojakom božji Evangelij. Nad 30 let ga je oznanjal kot katehet v naših šolah, kot letечи kaplan zdaj na Katinari, zdaj v Barkovljah, zdaj v tej, zdaj v drugi cerkvi po vsej naši domovini.

Razen tega ima gospod Škabar še neko posebno lastnost: da najde pot do človekovega srca, pa naj bo še tako trdo in zaprto. Zdaj z vedro, zdaj z ljubeznivo besedo. In vse tisto, kar je mimogrede lepega in dobrega povedal ljudem, mimogrede, ne kot da bi prišel misijonarit, vse tisto bi težko kdo izmeril. Kajti gospod Škabar, naj je v kakršnikoli družbi, naj je v njej tudi kdo, ki je zelo daleč od Cerkve, sredi veselega razgovora pade beseda, ki se dotika večnostne resnice. In tedaj jo gospod Škabar odkrito pove, kakršna je. Tudi, če je morda za koga trda in neizprosna, on jo pove. Ne poznam primera, da bi mu kdo kdaj to zameril. Nasprotno ga zato tem bolj vsi spoštujemo in cenimo.

In še nekaj je, ob čemer se mora naša revija ustaviti. To je veliko katoliško ljudstvo prosveto delo gospoda Škabarja. On je v najtežiji dobi zapovedanega narodnega molka tudi prosvetno delal med našim narodom. V Sv. Križu je deset let vodil pevski zbor, v Marijinem domu v Trstu je učil petje, učil igre, na Katinari je skrbel za cerkveno petje in učil zbor tudi narodne peesmi in v drugih krajih enako. In kjer in kadarkoli je kje pri nas kaka, prosvetna prireditel, je gotovo tam on. Slovenska prosveta danes nadaljuje delo, ki ga je opravljal gospod Škabar, Mladika prihaja tja, kjer je ohranjal narodno zavest on.

V svoji življenjski dobi je doživel gospod Škabar seveda tudi mnogo razočaranj in mnogo krivic. A prenesel jih je s čudovito močjo. Njegovo življenjsko poslanstvo, ki ga je čutil, je bilo najvažnejše in je zato hitel neprestano naprej, vedno vever in vedno mlad. Saj ko ga danes srečaš ali obišeš, je nasmejan, vever, ves zavzet za vse probleme in prav nič star.

Brez dvoma je najvišja cerkvena oblast videla ob šestdesetletnem duhovniškem jubileju gospoda Škabarja njegovo veliko življenjsko, duhovniško in narodno prosvetno delo med njegovim ljudstvom in ga je zato odlikovala s tem, da ga je imenovala za monsignorja.

To je gospodu Škabarju gotovo lepo priznanje in zadoščenje. Ko mu Tržaški Slovenci čestitamo, mu obenem želimo zdravja, da bi še dolgo živel med nami.

MUMPS

DR. MILAN STARC

V zadnjem času je na Tržaškem več primerov mumpsu. Ljudje pravijo da imajo mnogi otroci »orecchione«, ker ne poznajo domačega izraza za bolezen. Prosil smo zdravnika dr. Milana Starca, da bi nam nekoliko osvetlil to bolezen.

Beseda mumps ni slovenska, temveč angleška. Sicer jo uporabljajo tudi Nemci. Medicinski naziv bolezni se glasi parotitis epidemica. Parotis se imenuje žleza slinavka, ki jo imamo pod ušesom. Parotitis pomeni vnetje te žleze, in ker gre za vnetje nalezljive narave; ki se pojavi epidemično, govorimo o parotitis epidemica. Pri bolezni se vnamejo in otečejo žleze, ki izločajo slino, še najpogostejše žleze pod ušesom. Včasih se vnamejo tudi druge žleze, toda vnetje se pojavi kot komplikacija prvotnega vnetja slinavk. Vzrok mumpsu je neki virus, vendar ne poznamo še točno njegovih svojstev. Virusi so tako majhni bolezenski povzročitelji, da jih niti z mikroskopom ne moremo opaziti. Jasno je, da gre pri mumpsu za nalezljivo bolezen, vendar ne vemo še točno, kako se okužimo z njo. Dejansko torej ne vemo, kako dospe virus v organizem, zakaj prodre samo v slinavke ter zakaj in kako končno lahko napade tudi druge organe. Opazamo nadalje, da zbolijo za mumpsom še najprej otroci; sicer ne prizanaša niti odraslim. Bolj poredkoma zbolijo za mumpsom dojenčki in starejši ljudje.

Če spremljamo potek bolezni, opazimo sledeče: Bolnik se ne zave bolezni kar takoj, zato ker ne čuti kakih posebnih znakov. To traja dan ali dva. V tem času ni opaziti nobene vidne spremembe na bolniku. Bolezen se pokaže šele v trenutku, ko zateče obušesna slinavka. Tedaj se bolnik pritožuje zaradi bolečin, ki jih še povečamo, če na bolno žlezo pritisemo. Na zateklem mestu ohrani koža normalno barvo, je sicer malo napeta in svetla. Če se dotaknemo otekline, izlovimo bolečine. Oteklina preprečuje gibanje čeljusti, zaradi česar ima bolnik težave pri odpiranju in zapiranju ust. Najprej zboli ena žleza na desni ali levi strani, toda dan ali dva pozneje zateče navadno tudi žleza na drugi strani. Bolj poredkoma zateče istčasno obe žlezi. Ker imamo tri žleze, ki izločajo slino, se vnetje prenese včasih tudi v preostali žlezi, in sicer v podčeljustno žlezo ali celo v podjezično žlezo. V prvih dneh bolezni imajo bolniki malo zvišano temperaturo, največ do 38°. Oteklina žlez ne izgine takoj, temveč traja povprečno celih osem dni. Najbolj vidna je v prvih treh dneh bolezni, kajti v naslednjih dneh se njen obseg postopno zmanjša. V pogledu same bolezni ločimo lažje in težje oblike. Včasih mine bolezen povsem neopazno, tako da se je niti sam bolnik ne zave. V drugih primerih je bolezen dolgotrajna, tako da imajo bolniki poleg drugih burnejših znakov zelo jasne bolezenske znake. Izkazalo se je tudi, da bolezenski virus napada lahko še druge organe, tako n. pr. možgane, možgo ali žensko spolno žlezo, trebušno slinavko — to je pankreas, in pri ženski napade tudi jajčnike. Včasih so opazili prve zunanje znake bolezni prej na drugih organih kot na slinavkah. Zelo redko napade virus možgane, kar ima za posledico vnetje možganskih oken: to je meningitis. Včasih napade bolezen hrbtenični mozeg ali pa tudi same živčne veje in pride tako do nevritisa ali polinevritisa. Precej pogostoma napade mumps možgo spolno žlezo odnosno moda. Tedaj pride do vnetja, ki mu pravimo orchitis. Za orchitisom zbolijo najprej odrasli moški. Pri nekaterih epidemijah se pojavi orchitis pri večini bolnikov. Virus napade slinavke in čez nekaj dni napade še moda na eni strani. Bolnik ima navadno zelo visoko temperaturo, se pritožuje zaradi bolečin moda, a kmalu zatem moda zelo oteče in pri dotiku boli. Skoraj vedno zateče samo eno moda; bolj poredkoma otečeta obe spolni žlezi. Orchitis traja navadno dalje časa, in sicer 10 do 15 dni, včasih celo še več. Nato oteklina žleze popusti, toda večkrat se primeri, da odpove funkcija žleze, ker propade njeno tkivo. Pride namreč do atrofije žleze. V primeru obojestranskega vnetja, katerega sledi atrofija, nastopi neplodnost. Opisali so tudi primer vnetja jajčnika pri ženskah. Med komplikacije mumpsu prištevajo tudi vnetje trebušne slinavke: to je pankreatitis. Na srečo pride le malokdaj do te komplikacije.

Opisal sem vse možne komplikacije mumpsu, čeprav so redke. Mumps prištevamo drugače med nenevarne bolezni. Saj v večini primerov izgine brez vsake posledice. Nadalje moram pripomniti, da nimamo doslej nobenega učinkovitega zdravila proti mumpsu. Pri zdravljenju mu pa priporočamo predvsem počitek. Bolnik mora ležati teden dni. Če ima zvišano temperaturo, mora zauživati samo lahko mlečno — vegetarjansko hrano. Ako pride do vnetja spolnih žlez, je treba zdravljenje podaljšati, predvsem je nujen počitek. Tudi za komplikacije še nimamo sredstev, ki bi delovala proti virusu — pravemu povzročitelju bolezni. Pripominjam, da je treba bolnike za mumpsom izolirati. Bolni otroci ne smejo tri tedne v šolo. Drugače pa nimamo še nobenega cepiva ali sredstva, s katerim bi lahko preprečili pojav te bolezni. Kdor je pa že prebolel mumps, je imun zanj: ne okuži se več, ker mumps pusti trajno imunost.

ENA SAMA DRUŽINA

Kjer sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz sredi med njimi (Mt 18, 20). — Sleherno sekundo svojega žitja in bitja bi se kristjan moral zavedati, da stoji pred nebeškim Očetom. Če tako molimo, besede niso vedno tolikanj važne. Saj nas prevzema tista višja resničnost, ki nas venomer skrivnostno obdaja. Vsa naša molitev, glasna ali tiha, naj po Jezusovem vzgledu najprej slavi Očeta. Šele na drugem mestu so naše zemeljske težave, zlasti prošnje za dobrine tega sveta. Tega nas je učil Kristus z očenašem, to nam kaže Cerkv v svojih molitvah. Kadar moli vsa družina, posveti — po evangelijskih besedah — navzočnost samega Gospoda našo molitev za krščansko družino. Zavest, kako so vsi družinski člani povezani v Kristusu, utrjuje rast posameznikov, ki čutijo, da koreninijo v skupnih tleh doma in družine. Kolesje sodobnega življenja po vsem svetu grabi v družinsko skupnost in jo trga, tako je skupna molitev redno mogoča le še na kmetih. Tam se oglašja slej ko prej zjutraj, opoldne in zvečer, ko se marsikje še podaljša z rožnim vencem. Edini čas, ko se tudi mestna družina zbere okoli domače mize, je tu in tam čas kosila. Tedaj je priložnost, da se družina združi v skupni molitvi pred jedjo in po njej. Naj bi je ne zamudila!

Blagor mu, ki ga ti izvoliš in sprejmeš: prebiva v tvojih dvorih. Naužili se bomo dobrot tvoje hiše, svetega tvojega templja (Ps 64, 5). — Otrok in mladostnik najlepše doraščata v okolju krščanske družine. Blagor jima, če jima je dano! Ljudje se navadno niti ne zavedajo, kako važna je tudi zunanja plat tega okolja. Nevarnost je, da bo smisel za to spričo sedanje stanovanjske stiske popolnoma okrnul. Kako prav bi bilo, da bi imeli otroci svojo sobo, da bi dobil vsak mladostnik svojo kamrico! Razumni starši bi poskrbeli, da bi bil tak prostor dostojen okvir tiste božje luči, ki naj se ob njej greje, ki naj v njej raste mladi človek. V otroški sobi bi morali poskrbeti za nekatere stvari, preden pride otrok k pametju. Vanjo spada predvsem kropileček, ki naj mati otroka ob njem zjutraj in zvečer pokriža. Ko je otrok večji, se pokropi in pokriža sam; zato mora viseti kropileček primerno nizko. Starši naj mu polagoma dopovedo, česa ga spominja blagoslovljena voda. V vsaki otroški sobi naj bi visela podobna božjega Deteta; v naročju božje Matere bo otroku najbližje. Takih podob je sicer na stotine, le pobožna je malokatera; morda bo Layerjeva brezjanska Marija nam najboljše ustrezala. Podoba svojega patrona naj bi dobil otrok, ki prvič goduje kot šolar. V otroški sobi je zelo važen okvir, ki vanj lahko poljubno vstavljamo različne nabožne slike po cerkvenih letnih časih in godovih. Starši naj si napravijo mapo in naj zbirajo primerne slike in podobice. Tudi podoba angela varuha bi mogla biti pomemben okras otroške sobe. Žal je dobrih slik te vrste komaj kaj dobiti. Še vse važnejše pa je, da doraščajoči fant, doraščajoče dekle dobi svojo sobico. To potrebuje mladostnik za svoj razvoj. Bore mladina, ki tega nima. V fantovsko sobico spada križ, morda križ z zmagoslavnim Kristusom. V dekliško kamrico spada zlasti Marijin kip, podoba čiste Device, vzornice deklet. Fantu ugajajo v njegovi sobici tudi podobe junaških svetnikov: Jurija, Martina, Krištofa. Pustimo mlade ljudi, naj si svoj kot uredijo predvsem sami!

MIRA MIHELIČ: „APRIL“

Prvi letošnji roman je napisala Mira Mihelič-Pucova, ki je izdala do sedaj nekaj iger iz partizanske tematike in dva romana. Novi roman ima naslov **April**; mišljen je mesec april leta 1941, ko je bila potegnjena tudi Jugoslavija v drugo svetovno vojno in je propadla.

Roman je napisan v obliki dnevnika, kakor da bi ga vsak dan sproti pisala glavna junakinja Iza.

V romanu gre v bistvu za ljubezensko pustolovščino glavne junakinje Ize in srbskega poročnika Nenada. Iza se z vso silo naveže na tega fanta in bi se skoraj ločila od moža, toda poročnik je preveč ljubosumen, zato se začeta kmalu prepirati, dokler se ne ločita. Nenada zapre v svojo vilo Nemec Oster, ki je bil tudi med Izinimi oboževalci, zato gre Iza k njemu, ga ustreli, poročnika pa reši.

Poleg teh imamo še nekaj obrobni ljudi, kot doktorja Valentinija, ki skoči v Ljubljano, ker ne prenese nove oblasti, razne bogate meščane, sorodnike in druge.

Zgodba tega štiri sto strani dolgega romana je razmeroma rečna. Naslov mu je sicer april in bralec pričakuje, da bo zvedel, kako so se razvijali tisti usodni dnevi, a o vsem tem zve le malo. Zunanji dogodki so pisateljici samo okvir za pustolovščino glavne junakinje. Če bi bila hotela pisateljica podati resnično sliko meseca aprila iz leta 1941, bi se bila morala odreči obliki dnevnika ali preveliki vlogi glavne junakinje. Za zgodbo april ni odločilne važnosti, bolj moti, kakor dopolnjuje roman, ker več pričakuješ, kakor v delu najdeš.

Pisateljica je hotela z naslovom pokriti naturalistično zgodbo glavne junakinje, udariti pa po meščanstvu, češ da so bili moralno pokvarjeni, da so samo grabili denar, da se niso menili za domovino in da so zaradi vseh teh napak in lastnosti lahko prešli v sodelovanje z zasedbeno oblastjo in v narodno izdajstvo.

A če pregledamo rodovnik glavne junakinje in njenega moža, ne vem, če smemo posplošiti, kakor je napravila Miheličeva, da so bili vsi taki. Nasprotno, prepričan sem, da je bila Izina družina izjema. Pisateljica je razgrnila usodo treh rodov: Ize, njene matere Celie in njene babice Viktorije. Vse tri naspajo v romanu in vse tri imajo približno enako usodo in podoben značaj: vse tri so neuravnovešene v zakonu in brez morale. To je natančno po naturalistični teoriji, da se slabe lastnosti dedujejo in da so hčere slabše od mater. Vse tri so brez duhovnega življenja, zlasti Celia.

Tudi v vsebinskem pogledu ne prinaša roman April za pisateljico nič novega.

V romanu April je tudi nekaj zgodovinskih netočnosti. Roman je umetniško šibko delo po vsebini in obliki. Tudi bi se dalo dokazati, da vseh misli in trditev ni mogla napisati Iza, zlasti pa ne v tisti dobi, ko so bili dogodki še preblizu. Knjigo je izdala Državna založba Slovenije, lepo pa jo je opremil pisateljčin mož, slikar France Mihelič.

Martin Jevnikar

Potem sta molče jezdila dolgo pot v dolino. Magona je bila zamišljena. Silila se je, da bi bila vesela, pa ni mogla biti. »Zakaj nisem bolj vesela?« se je spraševala v tistem začudenju. Pri sreču pa ji je bilo težko, bolj kot tedaj, ko sta odjezdila z Gorazdove kmetije. Nekaj jo je vleklo nazaj in polaščal se jo je strah, kakor da se bo zgodilo nekaj hudega.

Ta zledenost v njej je postajala vedno hujša, čimbolj sta se bližala Staremu Trgu. Auer, ki je jezdil spredaj, se ni oziral, ker je slišal hitro kopitljanje njenega konja, a je čutil, da jo je nekaj vznemirilo. Morda se boji, da ne bo šlo vse gladko, je pomislil. Ko ji je pred Gorazdovo hišo v Starem Trgu pomagal s konja, ji je dejal:

»Ne boj se, gospodična. Boš videla, da se bo vse dobro izteklo. Kmalu boš onstran Drave.«

Ona se mu je samo nasmehnila in molčala.

Gorazdovo mater je našla na vrtu, sedeč v senci na travi. Ni je strpelo v lepi s marmorjem obloženi hiši z žuborečo fontano in svetlim mozaičnim tlakom, po katerem se je bala hoditi, da bi ji ne podrsnilo. Vse življenje je stopala v svoji hiši po navadnih deskah in steptani ilovici in zdaj v starosti se ni mogla privaditi novemu okolju. Še najrajši se je mudila na vrtu, kjer so bila drevesa, grmi trave in cvetice bolj domači, kot ljubi stari prijatelji. Videlo se je, da se je razveselila Magone. Nagubani obraz se ji je omehčal v prijaznem nasmehu. Oprijemajoč se na drevo je vstala, ji dala roko in jo peljala v kuhinjo. Ukazala je deklama, da sta ji postregli s kislim mlekom in črnim kruhom. Kiselkasti, prijetni okus mleka je Magono osvežil in jo pokrepčal. Starka ji je tožila, kako sama se je čutila ves ta čas, in spraševala, kako je s sinovim zdravjem in z vnučkom. Magona jo je že za silo razumela in ji zagotovila, da bo Gorazd kmalu zdrav in da se ima tudi mali Borut dobro. Pri tem pa jo je ostro zabolelo pri sreču in jasno se je zavedala, da bo povzročila s svojim begom vsem trem nekaj hudega, ker jo imajo radi. Popadel jo je strah zaradi Gorazda in dečka. Kaj bodo storili Erikovi ljudje z njima? Saj Gorazd je vendar ne bo hotel prostovoljno odstopiti. Toliko oboroženih ima. Morda bo prišlo do boja in prelivanja krvi. Postal jo je groza ob tej misli. Zamrmrala je neko opravičilo in stekla iskat Auerja, da bi mu zaupala svoje skrbi, toda ta je bil v sobi za služničar v razgovoru z deklami in pred njimi ni hotela govoriti o tistih stvari, da bi katera kaj ne ujela in jo izdala. Toda skrb je ni zapustila. Sklenila je govoriti z njim, takoj ko ga bo ujela kje na samem.

Toda tisti večer se ji ni ponudila priložnost za to. Auer je postopal po trgu in najbrž obiskal pivnice. Ves večer ga ni videla, čeprav je prisluškovala, če bo zaslišala njegove korake. Zdaj, ko ni bilo v hiši niti Secundine niti malega Boruta in ko tudi ni čutila Gorazdove navzočnosti, se ji je zdelo vse zelo samotno in tiho. Polaščala se jo je otožnost in vedno spet se je zalotila pri misli, da si želi nazaj na kmetijo z njenim življenjem in veselim hru-pom. Tu je žuborenje vode v fontani padalo v globoko in mrtvo tišino, ki so jo pretrgali včasih le drsajoči koraki starke ali tihi glas kake deklice, kakor da je celo nje strah glasno govoriti med temi mrzlimi, odmevajočimi stenami. Na kmetiji pa je bila celo močna tišina polna življenja. Skozi odprto okence je lahko slišala prežvekovanje in ropot živine v hlevih, polglasne razgovore mladih hlapcev in dekel v temi šumenje gozdov, kričanje sov in lajež lisic ali daljno zavijanje volka, ki mu je odgovarjalo glasno pasje lajanje. In celo Gorazdova bližina ji je bila prijetna; to je zdaj, ko jo je pogrešala, jasno začutila in zahotelo se ji je

nazaj tja gori. Pomislila je na malega Boruta, ki spi na njeni postelji tam gori, a zraven njega leži zdaj katera od dekel. Bogve, če ga ponoči kdaj odene, ker je navadno zelo nemirno spal vedno spet je brcal odejo od sebe. Lahko bi se prehladil...

Toda potem se je spet domislila, da bo vendar morala že v malo dneh vse to zapustiti, in srce jo je še bolj zbolelo. Zmedenost v njej je naraščala. Nič več ni vedela, kaj hoče in česa si želi. Skušala si je predstavljati Erika, njegov obraz in njegovo ponosno vitko postavo. Toda le s težavo si je priklicala v spomin njegove poteze. Bilo je, kakor da se je neki nevidni in vendar gostil zastor spustil med njo in njim, odkar ga ni več videla. Morda je očetova smrt prehudo vplivala name, si je rekla. V duši si je obujala toplo čustvo, ki ga je še pred nekaj meseci čutila za mladega Longobarda, a tudi to se ji je zdelo zdaj nekam čudno in skoraj neresnično. Komaj za hip se ji je posrečilo obuditi nekdanji občutek radosti, tli morda od sreče ob misli nanj, takoj zatem pa se ji je spet izgubil nekam v podzavest, pa naj se je še tako trudila, da ga bo ohranila v sebi. Njene misli so nemirno begale ob podob preteklosti v sedanost in bodočnost, in pri tem sta nemir in strah v njej naraščala. Premetavala se je po ležišču in ni mogla zaspati. Včasih je v polsnu stegnila roko, kot je bila vajena, da bi pobožala Boruta ob sebi in potipala, če je pokrit in če se ni morda zmočil, a ko je zajela roka v prazno, se je od strahu zdrznila in vzdramila.

Da bi pregnala tesnobo in strah iz svojega srca, je sedla in začela moliti, a tudi to je ni pomirilo, ker se ni mogla zbrati. Misli so ji neprestano uhajale proč in vznemirjeno krožile v vedno istem tesnobnem krogotoku predstav in spominov, kakor prhutajoči netopirji, ki jih je kot majha deklica v mraku tako rada opazovala na dvorišču očetove hiše v Celeji. Ko je končno zaspala, se je mučila še v sanjah.

Drugo jutro je šla v cerkev in dolgo kleče molila, naj jo Bog razsvetli in ji potolaži srce. Po maši je šla pozdravit diakona Justinusa in se razveselila, ko ga je našla mnogo bolj čilega in zdravega, kot ga je videla zadnjič pred svojim odhodom na Pohorje. Diakon jo je ves vesel stisnil za glavo, kot kadar je bila majhna.

»Hvala Bogu, tako sem vesela, da vas vidim spet čvrstega in zdravega, častiti oče!« je rekla.

»Kaj pa hočemo? Saj vendar ne bomo poležavali, zdaj ko nas čaka tako obilna žetev!« je rekel. Zdel se ji je ves spremenjen, kot prerojen.

»Ali veš, da nas prihajajo Slovenci vsak dan prosit, da bi jih poučili v naši veri in krstili?« je nadaljeval. »To ljudstvo je zrelo za edino pravo Kristusovo vero. Morda ga je sam Bog pripekljal sem, da ga prerodimo zanj in ga krstimo. Res so še barbari, toda v njih bi je dobro srce. Zdi se, kot da jih naša cerkve priteguje s silo, ki se ji ne morejo ustavljati. Mnogo sem jih že krstil, ker sprejemajo krščanski nauk naglo in z veseljem, kakor da so že slutili resnico, ki jim doslej ni bila dostopna... Zato sem vesel, vidiš... Ti pa se mi zdiš žalostna, hčerka. Kaj te muči?«

Mikalo jo je, da bi mu vse povedala in ga vprašala za nasvet, kaj naj napravi. Toda obljubila je Auerju, da ne bo nikomur nič povedala. Zato je samo dejala:

»Čaka me neka težka odločitev, častiti oče, a ne vem, kako naj se odločim.«

Zazrl se je v njene lepe dekliške poteze in čiste oči, nato, pa je rekel:

»Prosi Boga, naj te razsvetli, in ravnaj se po notranjem glasu vesti, pa ne boš zgrešila. Jaz pa bom molil zate, kakor sem tudi že doslej.«

Prekrižal jo je in blagoslovil, tako da je šla od njega resnično pomirjena v zaupanju, da ji bo Bog pomagal, da bo vse prav naredila.

LITERARNE VAJE

so leposlovni mesečnik dijakov slovenskih srednjih in strokovnih šol na Tržaškem in so z zaključkom letošnjega šolskega leta zaključile svoj deseti letnik. To je lep jubilej, ki ga nobena poveljna revija v Trstu še ni dosegla. Kar pa je še vredno omeniti, je dejstvo, da pišejo, ilustrirajo in vzdržujejo svoj list dijaki sami. Takega lista nima nobeno slovensko mesto, čeprav šteje več dijakov in bi imelo tudi več gnotne podpore.

Letočni deseti letnik Literarnih vaj obsega kot vedno sedem števil in 228 strani. Pesnikov je letos sodelovalo deset s štiriindvajsetimi pesmimi. Najbolj izvirna sta Riko Adamič iz Višje realne gimnazije in Danica Radovič z Učiteljskega. Oba dobro obvladata pesniško tehniko, a tudi vsebina je občutena in zrela. Pri obeh je opaziti smisel za humor, kar je tako redko pri dijakih.

Pisatelj je sodelovalo 34, napisali pa so petdeset črtic in povesti. Skozi vse leto sta izhajali dve povesti, ki sta jih napisali dijakinja, obe Goričanki. Lučka Komac je prispevala povest »Tako je moralo biti«. V njej je prikazala maturantko, ki je morala prekiniti šolanje, ker se je oče ločil od družine. Po dveh letih se je spokorjen vrnil, toda dekle mu ni moglo odpustiti dejanja, čeprav bi se bila rada prisilila v to. Sele po maturi je spet našla pot do očeta. Povest je vsebinsko zanimiva, podana pa je tudi psihološko poglobljeno in zrelo. Metka Kacin, dijakinja klasičnega liceja v Trstu, je napisala povest »Spomini«. V njej je obnovila veselo letovanje skupine dijakinj in dijakov v Žabnicah, njihove doživljaje, zabave in nepričakovano srečanje s sorodniki iz Francije. Tudi Kacinova pripoveduje zanimivo in tekoče, čeprav ne posega v globino.

Izmed ostalih sodelavcev so nekateri dosegli presenetljivo zrelost. Dositer Nušič iz Trgovske akademije je priobčil tri novele, ki bi delale čast vsaki reviji, tako so pristrčne in močne. Lovrečič Danilo in Metzel Pavel sta pokazala izreden smisel za humor. Njuno pripovedovanje je neprisiljeno in originalno. Tudi Radoš Možina iz Nižje gimnazije kaže, da se bo razvil v dobrega humorista in opisovalca posebnosti. Svojo pot za Kafkom išče

Po ribjem lovu

dijak Aljoša Volčič iz Višje gimnazije. Dobra potopisa sta prispevali Danica Radovič in Meta Ostan.

Pripovedništvo je bilo na splošno na dostojni višini. Preveč pa se od Literarnih vaj ne more zahtevati, ker kažejo že v naslovu, čemu so namenjene. V njih se dijaki šele učijo, ko pa dosežejo določeno zrelost, napravijo maturo in se poslovijo od šole in tudi od Literarnih vaj. Nekateri tudi pozneje ne odložijo peresa in so dosegli že lepe uspehe, v drugih revijah. Mnoge srečujemo prav v Mla diki. Marsikdo pa seveda po maturi utihne.

V kulturnih in znanstvenih novostih so sodelovali predvsem profesorji in ocenili značilnejše nove slovenske knjige.

O filmih je vse leto poročal Henrik Adamič. V svojem delu je pokazal veliko pridnost, znanja in kritičnega duha.

Vsaka številka je bila bogato ilustrirana z linorezi in risbami. Sodelovalo je 27 mladih umetnikov z 64 ilustracijami. Te so revijo zelo poživile. Največ nadarjenosti so pokazali: Adamič Riko, Marija Bolko, Livij Možina, Andrej Okorn in Edo Žerjal.

Literarne vaje so zanimiv list tudi za odrasle, ker iz njih spoznamo, kaj mladina misli in česa je zmožna.

TRŽAŠKI SLIKARJI

AVGUST ČERNIGOJ

V prvi polovici junija je razstavljal v tržaški Občinski umetnostni galeriji nestor slovenskih tržaških slikarjev, prof. Avgust Černigoj. Razstava je vzbudila v mestu živo zanimanje in pokazala neumorno delavnost in neprestano umetnikovo iskaje v svet Lepote. Ing. Miran Pavlin pravi v tržaškem radiu o Černigojevi razstavi, da nas pogled na razstavljene slike prepričuje, da slikarja v vedno večji meri vabi svet brezpredmetne umetnosti. Toda kakor je Černigoj prišel od teh izkušenj po poti realizma, mu tudi danes pogled na resnični svet poraja občutja, katera se sedaj v njegovih platnih predstavljajo kot abstraktne umetnine. Svojo likovno govorico predstavlja Černigoj kot »abstraktni impresionizem« oziroma jo naziva »analitično kubiistični ekspresionizem«.

Občinstvo, ki te analitske geometrične likovne problematike ne razume, vidi v Černigojevih oljih barvne igre, ustvarjene s komponiranjem pestrih barv, ponekod obdelanih z lopatico in marsikdaj prepreženih s konstruktivnim ogrodjem, ki izvablja prijetno razpoloženje predvsem v tistih podobah, v katerih iz njegove poezije abstraktnega har-

Dolgo že ni hodila po trgu in tako je počasi stopala od prodajalne do prodajalne ter opazovala ljudi in blago, ki je bilo na prodaj. Morala je nekaj nakupiti za one na kmetiji, a ko se je spomnila nanje, jo je spet zbolelo pri srcu. A skušala je svoje misli usmeriti drugam. Mnogi mimoidoči in prodajalci so jo poznali in so jo glasno in veselo pozdravljali. Zelo se je razveselila, ko je srečala starega berača filozofa, ki ga je poznala iz Celeje. Zdaj je recitiral verze grških in latinskih pesnikov gručam Slovincem, ki so ga zavzeto poslušali in se mu režali. Prepoznal jo je in ji poljubil roko kot nekdanj. Čudila se je noriškim prodajalcem, kako dobro so se že razumevali v slovenščini s svojimi kupci, a ti so si tudi že pomagali s kako latinsko ali keltsko besedo, ki so jo ujeli,

»Gospodarica!«

Presenečena se je ozrla.

»Secundina, ti tukaj?«

»Mož me je pripeljal v mesto, ker moram marsikaj nakupiti. Pustila sem ga v moški družbi, ker rajši v miru in sama izbiram«, je dejala, ko je opazila Magonin iščoči pogled. »In veš, kam ga bom peljala, gospodarica? K našemu diakonu. Prosila ga bova, naj naju poroči po krščansko in naj Prihino krsti... Istega Boga hoče moliti kot jaz... In še nekaj ti moram povedati, gospodarica,« je klepetala. »Gotovo ne ugameš, kaj?«

»Ali hočeš, da ugibljen kakor nekdanj?«

»Oh, ne, sem preveč nestrpna, da ti povem... Otroka bova dobila! Tako sem srečna!«

»Zares, Secundina?« Magona ji je pogledala v oči.

»Zares. Zakaj pa ne? Oba se ga tako veseliva.«

»In ti ni nič, da je njegov oče Slovenec, barbar?«

»Zakaj pa? Saj je dober človek in me ima rad. Vse mi nudi, kar hočem. Na rokah me nosi.«

»In ti ni dolgčas tam na kmetiji?«

»V Selah? V začetku me je bilo malo strah samote sredi gozdov, zdaj pa sem se privadila in mi kar ugaja. Saj so še drugi ljudje na kmetiji in Colatio me odpelje z vozom, kadar hočem.«

»Vesela sem, da si srečna, Secundina.«

»Kako pa je s teboj, gospodarica? Kaj dela tvoj poveljnik? In o gospodu Eriku še nič ne veš?«

Iz nje je žuborevalo kakor nekdanj, le da se je zdela zdaj še samozavestnejša, kakor prava gospodinja.

Skupaj sta obhodili trg in nakupili vse potrebno. Secundina je imela toliko povedati, da niti ni opazila Magonine otožnosti. Obljubila je, da se bo oglasila, ko bo opravila pri diakonu, in res je prišla ter pomagala s svojim vedrim klepetanjem Magoni preko tistega dne..

Toda ko je Magona ostala sama, jo je spet napadla tesnoba. Molila je, kakor ji je priporočil diakon, a njene notranje zmedenosti ni predril noben žarek božjega razsvetljenja. Naslednji dan ni mogla več vzdržati napetosti v sebi. Poiskala je Auerja in mu rekla:

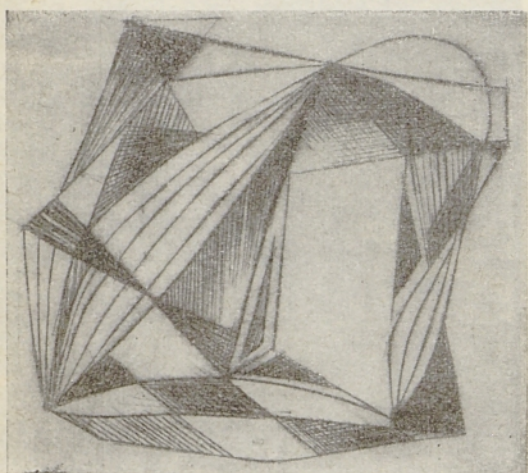
»Vrnila se bom na kmetijo.«

»Prav«, je rekel stari hlapec. »Ali takoj?«

»Še danes.«

»Torej pripravi svoje stvari, gospodična.«

Pomenljivo jo je pogledal. Ko se je poslovila od Gorazdove matere, jo je zbolelo srce, kakor da ji misli storiti nekaj hudega. Starka je bila molčeca in samosvoja, vendar pa dobra in ji nikoli ni napravila krivice. Ves čas je bila prijazna z njo. S solznimi očmi ji je Magona poljubila roko. Starka je začudeno gledala za njo, kakor da je nekaj zaslutila. Nato je vdano zazdihnila. Naveličala se je samote v tej hiši in sklenila, da bo pregovorila Gorazda, naj še njo spravi na kmetijo. Tam je njeno mesto. Hudo jo je

August Černigoj: Gravura

prijelo, da bi spet začutila pod bosimi podplati toplo prst na njeni.

Šele med ježo skozi gozdove je lahko Magona odkrito spregovorila s starim Langobardom.

»Poslušaj, Auer, nekaj te moram vprašati.«

»Vprašaj, gospodična.«

»A odgovoriti mi moraš po pravici.«

»Se razume, gospodična.«

»Kaj bo storil gospod Erik z Gorazdom in drugimi?«

»Auer je za hip pomolčal, kakor da se tudi sam sprašuje o tem.

»Ne vem, gospodična.«

»Misliš, da jim bo storil kaj zalega?«

»Tega ne morem vedeti, gospodična. Verjetno bo prišlo do boja.«

»Pa misliš, da bo zmagal gospod Erik in njegovi?«

»Gotovo, ker bodo napadli kmetijo nenadno in ker bo imel gospod Erik s seboj najbrž same preizkušene bojevnike, ki so že vajeni takih pohodov po gorah.«

»A jaz nočem, da se zgodi Gorazdu in malemu Borutu kaj hudega.«

»To ni od naju odvisno, gospodična.«

Magona je molčala.

»Ko sta prijezdila do kmetije, je Auer zadržal konja in ji še enkrat zabičal:

»Molči gospodična!«

Magona je samo prikimala.

Borut ji je prvi pritekel naproti in se je oklenil ter je ni hotel več izpustiti. Zelo jo je pogrešal ta dva dni. Vse popoldne jo je spremljal, kamor koli je šla, držeč se je za krilo, v strahu, da bi je spet ne izgubil. Ona pa ga je stiskala k sebi in poljubljala, pri tem pa ji je ležalo na srcu kot težek kamen. Premišljevala je, kam naj skrije otroka v usodni noči, ki se je približevala. Prihajalo ji je na misel, da bi ga izročila kaki dekli in jo prosila, naj se skrije tisto noč z njim v gozd. Toda s tem bi vse izdala. Celo laškim deklam ni mogla zaupati. Bile so že v preveč zaupnih stikih z raznimi slovenskimi mladeniči. Morda bi ga lahko izročila za tisto noč družini kakkega laškega hlapca? Toda tudi tam otrok ne bi bil varen. Morda bi ga izdali ob napadu Erikovim ljudem ali mu storili iz maščevanja kaj hudega. Nazadnje je sklenila, da bo tisto noč sama pazila na otroka in skrbela, da se mu nič ne zgodi.

Videla je, da se je tudi Gorazd razveselil njene vrnitve, bolj kot je na tistem pričakovala. Sprejel jo je na pragu kot gospodinjico, morda nehote, in ji dal roko. Po tem, kako ji jo je stisnil, je vedela, da ji je hvaležen, da se je tako kmalu vrnila. In pri tem je tudi njo obšlo nekaj toplega. Rada bi mu bila rekla nekaj prijaznega in dobrega, a si ni upala, da bi ne užalila njegovega ponosa. A že samo tisti močni stisk njegove roke jo je za hip napolnil s čudno srečo, a skušala je naglo pregnati to nerazumljivo čustvo iz svojega srca. Trudila se je, da bi mislila na gospoda Erika.

Napenjala je svojo domišljijo, da bi ga zagledala v njej takega, kakor je bil tisto noč, ko sta se zaročila, a bilo je, kakor da se skriva v nekaki megli, iz katere se prikaže za hip le kaka podrobnost njegove osebe: ponosna drža glave z dolgimi plavimi lasmi, kretnja roke, ki prime za ročaj meča, rez obraza, izraz okrog ust, nasmeh, vonj njegovega plašča... a nikoli ga ne dojamemo v duhu vsega, nikoli takega, kakor je bil tisto zadnjo noč. To jo je bolelo in očitala si je, da je premalo mislila nanj, čeprav se ni zavedala nobene krivde. Bila mu je zvesta, kot je le lahko nevesta zvesta svojemu zaročencu. Toplo čustvo zanj se ji je prebudilo zanj v vsej nekdANJI moči le tej misli, da je vendar njegova zaročenka in da je njen oče želel in blagoslovil njuno zvezo.

Jože Cesar: Lastni portret

moniziranja barv izstopa resnični svet morskega obrežja. Dočim daje Černigoj v oljih, freskah in batiku največji poudarek barvnemu ploskovnemu elementu ter z njim rešuje svoja lastna kubistična tolmačenja dimenzij, pa je v grafičnih listih — bodisi da so to lesorezi, linorezi, acquatinte ali pa še druge reprodukcijske tehnike — povsem predan ustvarjanju dvodimenzionalnih form, katere komponira s svojevrstno igro črt.

JOŽE CESAR

V začetku julija so odprli v Mali galeriji v Kopru samostojno razstavo del tržaškega slikarja Jožeta Cesarja. Poleg 21 oljnatih slik je razstavljal tudi nekaj svojih inscenacijskih del. Pred nedavnim je bil Jože Cesar nagrajen v Novem Sadu za inscenacijo Tavčarjeve dramske fantazije »Pekel je vendar pekel«. Kakor je zadnja Cesarjeva razstava v tržaški Občinski galeriji doživela zelo lep uspeh, tako ne dvomimo, da bodo Cesarjeve slike navdušile tudi koprsko občinstvo.

MARIN DRŽIČ:

„TRIPČE DE UTOLČE“

Gostovanje Mestnega gledališča iz Ljubljane

Ob gostovanju Mestnega gledališča iz Ljubljane je bila prva misel: Zakaj vendar prihajajo s predstavo 400 let starega neslovenskega dramskega dela! Toda pri predstavi sami je ta pomislek skoraj povsem izginil, zaradi izredno dobre igre igralskega zbora kot tudi zaradi prirčne komike tega renesančnega avtorja.

Življenje, ki ga oblikuje Trubarjev sodobnik v Dubrovniku, ni samo verna slika tedanjega časa in življenja, ampak je znal pisatelj poiskati tudi izredno posrečene tipe tedanje dubrovaške družbe, ki po svoji originalnosti morajo zanimati tudi sodobnega človeka. Razen tega je Držić zelo prožno zapletel fabulo z intrigami in dialogi in posejal vmes vrsto duhovitosti. Najbolj pristno je ustvaril tipe renesančnih slug, služkinj in zaljubljenih ljudi. Posrečila pa se mu je velika razgibanost. Delno so sicer Držićeve komedi-

je na nekaterih mestih razvlečene, a sodobni prireditelji in režiserji lahko izluščijo jedro.

Tako je tudi režija Jožeta Tirana postavila na oder v sebi zaključeno in živo odsko podobo komedije Tripče de Utočce. Morda bi edino kje v prvem dejanju mogel še skržiti kak prizor. A v celoti na izredno naraven in nevsiljiv način Tiran proži dejanje in ga ves čas veže z občinstvom, pri tem pa skrbi, da teče dejanje v hitrem in prijetnem ritmu. Ohranil je predstavi dih časa, vendar je vedno toliko naraven in sodoben, da predstava ne dolgočasi in ne odbija. Vse tiste tipične nauke, ki jih glavni junak na lastni koži in z naročili daje občinstvu, troši igra mimo grede vsem v pomislek. Predstavo tedaj odlikuje velika naravnost in velika in skrbna prizadevnost vsega igralskega zbora, da z besedo in vratolomnimi skoki vse stori, da ima to življenje živ utrip.

Janko Moder je pripomogel k poslovenjenju te komedije z izredno plastičnim in posrečenim prevodom. Oddaljil se je od knjižne besede, vendar spet ni zašel predaleč v narečje. Igralcem je zazvenela tu in tam seveda kaka beseda v slovenskem primorskem narečju, zdaj pristnejše, zdaj manj pristno. A v celoti je dikcija posrečena in zadeta. Pri obnovitvi komedije pa ima seveda velik delež dr. Vojmil Rabadan, ki je izluščil vse tisto, kar je najbolj živega in uporabnega v starem besedilu.

Kot smo že rekli, so bili vsi igralci zelo prizadevni in je vsak zase prispeval svoj delež k uspehu.

Gostovanje Mestnega gledališča je prineslo tržaškemu občinstvu drobno neodkrita sveta in mu je nudilo prijeten oddih.

Nabrežinski breg

Ko pa se je spet spomnila, da je blizu srečanje z njim, jo je zagrabil neki skriven strah kakor pred bližajočo se nesrečo. Tiste tri dni je veliko molila, a bilo je, kot da je vsa molitev zaman. Mir se ni vrnil v njeno srce. Postajalo je tem nemirnejše, čimbolj se je bližala usodna noč. Bila je tako nemirna in razburjena, da so ji stvari letele iz rok in je pobila toliko lončene posode, da so se dekline čudile in se začele dobrodušno norčevati iz nje.

Želela je, da bi bil Gorazd še vedno hudo bolan, tako da bi ne mogel vstati. Tako bi mu morda Langobardi ne storili nič hudega. Vzeli bi njo in izginili nazaj v gozdove. Gorazd pa se je očitno boljše počutil. Hodil je okrog in se zdel čil in podjeten, četudi mu je še morala menjavati obveze. Nekatero rano se še niso čisto zacelile in v rokah še ni imel toliko moči, da bi se bil lotil dela. Toda bil je ves dan na nogah in odhajal celo že z lokom v gozd. Komaj je čakal, da bi spet lahko točno prožil puščice na lovu.

Auer pa se je tiste dni izogibal. Komaj da ga je kdaj videla, a ni mu upala pogledati v oči, da bi se ne izdala.

Ponoči je od premišljevanja komaj zatisnila oči.

Prisluškovala je v temo, v kateri so morda že prežali ogledniki gospoda Erika in opazovali, kaj se dogaja na kmetiji, da bi že presenetili njene brambovce. Auer je najbrž res imel zvezo z njimi, ker tretjega dne se mu je posrečilo, da se ji je približal in mimogrede zaspeetal po langobardsko.

»Nocojšnjo noč bodi pripravljena, gospodična!«

Toda ponoči so hodile zunaj okrog kmetije tudi Gorazdove straže, čeprav je njihova pazljivost malo popustila, ker že nekaj dni ni bilo nič več slišati o kakih laških napadih. Slišala je tudi Gorazda, kako se je včasih dvignil in odšel ven k stražam. Morda je nagonsko kaj slutil, ali pa ni mogel spati, ker je prejšnje dni toliko počival. Rajši bi bila, da bi trdno spal.

Tretjo noč je sijala polna luna. Morda jo je izbral gospod Erik prav zato, da bi se njegov oddelek pri naglemu umiku lažje gibal po malo znani pokrajini, je razmišljala, ko je popolnoma oblečena legla na posteljo in stiskala k sebi spečega dečka. Borut je nedolžno spal, ona pa ga je stiskala k sebi kakor še nikoli. Zdelo se ji je nemogoče, da bi ga zapustila. Za hip se ji je porodila blazna misel, da bi ga odnesla s seboj in ga vzgojila v plemenitega krščanskega mladeniča. Toda ta misel se ji je takoj zastudila. Ugrabila bi nesrečnemu očetu otroka, ki mu je bil vse upanje in veselje. Toda čutila je, da ji bo zelo hudo za otrokom in da ga ne bo mogla nikoli pozabiti. Bilo ji je, kot da je njen, kot da mu je sama dala življenje. Klical jo je mama, kakor je slišal druge otroke, in to jo je še bolj privezalo nanj.

Bila je jasna, že nekoliko hladna noč, vsa srebrna od mesečine. Bilo je svetlo skoro kot podnevi. Stvari so metale ostre sence. Nekje v gozdovih so lajali volkovi in psi na kmetiji so jim ves čas razdraženo odgovarjali.

»To je dobro«, je pomislil Auer, ki je čepel na dogovorjenem mestu v gozdu in čakal na Langobarde. »Tako ne bodo tako lahko opazili, če bodo psi lajali zaradi Langobardov, ko se bodo približevali kmetiji.« Hotel jim je pokazati najbolj skrite in varne dohode.

Bilo je že polnoč, ko so se sklonjene postave tiho in previdno približevale kmetiji, plazeč se od grma do grma. Nekaj stražarjev so zabodli, ne da bi utegnili krikniti, drugi so sicer napravili nekaj hrupa, toda napadalci, ki jim je Auer odprl glavna vrata, so bili medtem že v hiši, v kateri se je nenadno dvignil hrušč. Oboroženi ljudje so v temi vpili v langobardskem in latinskem jeziku, kleli, spotikajoč se ob nevidnih predmetih in udrihali s pestmi in meči po zapahnenih vratih, za katerimi so vpile ženske.

Potem je pritekel neki Langobard s prižgano bakljo, ob kateri so tudi drugi prižgali baklje, ki so jih prinesli s seboj. Hišo

in dvorišče je napolnila krvava, nemirna, utripajoča svetloba, kakor oznanilec požara. Skoro istočasno je zazvenketalorožje.

Magona, ki je trepetaje skočila pokonci s spečim otrokom v naročju, je zaslišala v veži klice:

»Magona! Magona! Kje si?«

Spoznala je Erikov glas.

Nenadno ni več vedela, kaj naj stori. Zazdelo se ji je nemogoče odložiti sladko toplo otrokovo telesce na zapuščeno posteljo in zbežati. Stala je in se ni ganila. Tudi odgovorila ni.

»Kje je Gorazd?« jo je spreletelo. Začutila se je neznansko krivo, ne da bi določno vedela, česa.

»Magona! Pridi! Magona! Jaz sem, Erik!«

Tedaj pa je drug glas zavpil:

»Sem, k meni, močje!«

Bil je Gorazdov glas. V hipu ga je preglušil divji hrup bojujočih se. Oboroženi hlapci iz koč so hkrati z Langobardi pritisnili od zunaj skozi glavna in stranska vrata v hišo in se v gneči in nejasni luči plamenic tolkli z Langobardi. Auer je bil premalo zvit, da bi bil odvedel Langobarde takoj tudi v koč, kjer so spali hlapci, in ti so bili ob prvem hrupu takoj na nogah in so prihiteli na pomoč svojemu gospodarju in poveljniku. Mnogi so bili oboroženi s sekirami ki so v tej gneči bolje služile kot dolgi langobardski meči in sulice, in ker so bili Langobardi povrh presenečeni nad tako besnim odporom napadencev, ki ga niso pričakovali, je za hip zavladało nekako ravnovesje v boju, čeprav je bilo napadalec mnogo več. Toda kmalu so ti spet zadobili premoč. Gorazdovi hlapci so padali drug za drugim, preostalih pet ali šest pa se je strnilo okrog Gorazda. Posrečilo se jim je, da so se umaknili v njegovo sobo, ki je bila največja. Langobardi so v svitu bakel, ki so jih drugi držali kvišku, s sulicami suvali skozi vlomljena vrata v hranilce, ki so se zaklanjali z odejami in blazinami z Gorazdove postelje kot s ščiti in skušali protinapadati s sekirami, meči in dolgimi deskami od klopi, ki so jih razbili. Hrup se je nekoliko polegel, slišati je bilo le posamezne kletve v langobardskem in slovenskem jeziku in sopihanje bojevnikov ter žvenket in ropot orožja. V sobah so jokale ženske. Njihov jok pa je prihajal skozi zaprta vrata kot iz velike daljave. Langobardi so prenehali razbijati po vratih in jih vdirati. Tudi tisti, ki niso mogli priti zraven, so stali in napeto opazovali konec boja.

Zbudil se je tudi Borut in prestrašen od hrupa zajokal. Magona ga je tiščala k sebi in ga mrzlično skušala pomiriti, da bi njegov jok ne pritegnil pozornosti napadalec. Začutila je isto in še hujšo grozo kot tedaj, ko so Slovenci napadli palačo njenega očeta.

Slovenci v sobi so se spretno branili in Langobardi jim niso mogli takoj do živega. Tedaj se je Erik približal vhodu. Bil je krasno opravljen. Nadel si je bil praznično opravo, ker je prišel po svojo nevesto. Gorazd je v luči bakle prepoznal v njem poveljnika in v hipu zaslutil, kdo je. Slišal je bil njegove klice Magoni. Stisnil je ročaj meča v pesti in planil skozi vrata nanj. Langobardi so zavpili in se nehote umaknili, da sta se znašla poveljnika iz oči v oči. Brez besede sta se spopadla, kot da sta komaj čakala na to. Prostor je bil ozek in povrh so ga zoževali Langobardi, ki so bili natlačeni za svojim poveljnikom, tako njuni udarci in sunki z mečem niso imeli prave sile, a zagrizeno sta se bojevala in se skušala zadeti. Od tega boja od blizu je imel več koristi Gorazd, ki še ni bil prav pri moči, vendar so ga tudi tako moči hitro zapuščale. Enkrat ga je zadel Erik s konico meča v rano, ki mu jo je povzročil medved na rami, da ga je neznansko zaskelilo. Stemnilo se mu je pred očmi, vendar je še pravočasno odskočil, tako da ga je ranił nasprotnikov meč le narahlo. A čutil je, kako se mu je iz rane toplo vlila kri.

»Na, hudič!« je siknil in zasadił nasprotniku ostrino v nadlaket. A tudi Erik se je v glavnem izognil sunku.

LEVI: PO ČEM JE RESNICA

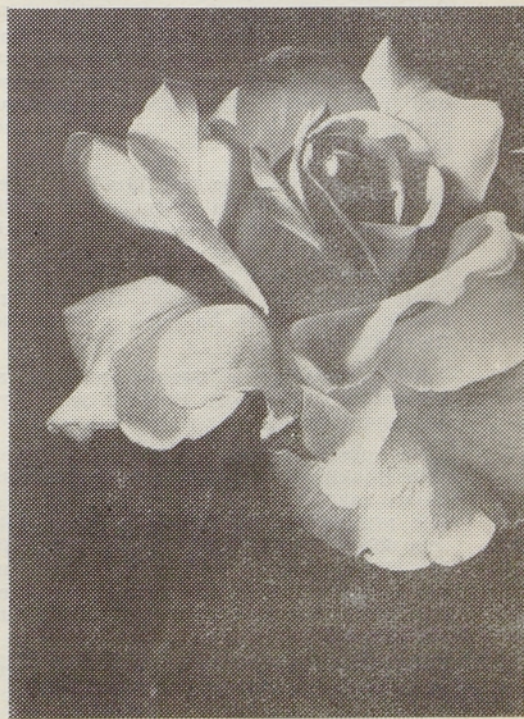
Kot predzadnjo novost v letošnji sezoni je Slovensko narodno gledališče pripravilo Levijevo dramo »Po čem je resnica«.

Delo je po svoji problematiki in po zgradbi zelo zanimivo in pomeni v repertoarju slovenskega poklicnega gledališča novost in svežino. Kot gost je delo zrežiral Anton Marti, ki se predvsem posveča v Jugoslaviji radijski igri in televiziji, pa tudi filmu. Morda je še posebej zato dobila predstava značaj tekočega filmskega traku ali nepretrgane radijske oddaje. Tako je Marti razvil predstavo v prijetnem in nevsiljivem ritmu pred gledalčevimi očmi. Scenograf Milan Butina je pripravil stilno enotno prizorišče in je odpiral zdaj to, zdaj drugo ozadje kot projekcijo na platnu, ki nas prestavlja v prostoru, da lahko hitimo za pisateljevo mislijo oziroma za igralčevim doživetjem in dogajanjem. Za tako negledališko dvorano je bila režija prezahtevna, ker le ni bilo mogoče izvesti vsega po njeni zamisli brez ropota in motenj. Vendar teče dejanje nevsiljivo in z gotovostjo. Morda tu in tam glasba vstopa nekoliko preglasno iz ozadja, vendar je gotovo pri prvih ponovitvah tudi to našlo pravilno jakost.

Pri igralcih je bilo čutiti pri premieri precejšnjo negotovost, verjetno premiera časovno še ni povsem dozorela kar zadeva obvladanje besedila in vsega drugega. Vendar so ustvarili glavni igralci že tokrat zelo lepe in dovršene like. Posebno Grazia Stefke Drolčeve je, (tako kot navadno), skrbno izdelan lik, razen tega pa odigran z notranjo izrazno čustveno in razumsko močjo. Poleg nje sta ustvarila zelo dobro svoja lika Jožko Lukež kot Matteo in Stane Starešinič kot Pietro. Dva različna tipa, dve različni izrazni struni, dve različni niansi — režiser ju je ubral v prijeten duet in dal zelo posrečen podarek — le rahel, nikjer patečični poudarek, kar je velika odlika Martijeve režije.

Tudi o skupinskih prizorih je treba reči, da so bili izdelani premišljeno in, (tudi neznatni prizori), dobro dopolnjujejo celotno odsko podobo.

Jože Peterlin

Kljub vročini je ostala vrtnica sveža

Dr. Arturo
Cronia

DR. ARTURO CRONIA: „SLOVENSKA KNJIŽEVNOST JE MOJA LJUBEZEN“

Maturitetni komisiji na slovenski gimnaziji v Trstu predseduje letos znani italijanski slavist dr. Cronia, profesor na padovanski univerzi. Slovenci ga poznamo kot tistega italijanskega znanstvenika, ki je mnogo naših literarnih in kulturnih dobrin predstavil italijanskemu kulturnemu svetu, tako v svojih razpravah kot v številnih prevodih in estetsko literarnih komentarjih.

Profesor Cronia je danes gotovo največji italijanski slavist in največji italijanski poznavalec slovenske in hrbohrvatske književnosti. Je eden izmed redkih italijanskih slavistov, ki dobro govori slovenščino in srbohrvaščino.

V razgovoru z radijskim reporterjem Volčičem za tržaški radio je dr. Cronia na vprašanje, kakšno je njegovo mnenje o naši književnosti, s prijetnim poudarkom dejal: »Slovenska literatura je moja ljubezen!« Dr. Cronia je velik občudovalec pesnika Otona Župančiča in je o njem napisal tudi monografijo. Zadovoljen je, poudari profesor, da so bili s to monografijo tudi Slovenci zadovoljni.

Dr. Cronia občuduje tudi Gradnika, Ketteja, Murna, Cankarja in tudi naše mlajše pisatelje. Zelo velik vtis je nanj naredil slavist dr. Nahtigal. Našo literaturo in kulturo s pozornostjo zasleduje. Znan mu je Gradnikov prevod Dantejeve Božanske komedije in čaka, da bo dobil v roke tudi Debeljakovega.

Zdaj pripravlja dr. Cronia zgodovino srbohrvaške književnosti. Profesor je neutrušen znanstvenik.

Na vprašanje, kakšen vtis ima o slovenskih dijakih, pravi, da je še malo zgodaj dajati kake izjave, kajti ustni izpiti so se šele pričeli. Vendar je njegov splošni vtis zelo dober. Dijaki so naredili do zdaj nanj lep vtis discipline, vzgojenosti in tudi pripravljenosti. Pričeli so dobro in predsednik komisije misli in upa, da bo tak tudi končni vtis.

Profesorja Cronio, uglednega znanstvenika, Slovenci v Trstu toplo pozdravljamo.

Jože Peterlin

Zavladala je skoro tišina, ki jo je motilo le žvenketanje mečev, sopihanje obeh bojevnikov in njune tihe hletve, kadar je bil kateri zadet ali ko je zgrešil. To se je dogajalo tik pred Magoninimi vratmi. Kljub svoji grozi je vedela, da se dogaja nekaj strašnega, nepopravljivega. Uganila je, da se Erik in Gorazd dvobojujeta. Razločila je vzpodbudne klice Langobardov in Slovencev, a klici Langobardov so postajali vedno glasnejši in nestrpnejši. Nenadno je zaslišala njihov zmagoslavni hrup, ki je zaglušil žvenket mečev. Divja groza ji je presunila sree, odložila je jokajočega dečka na posteljo in odpahnila vrata. V luči bakel je zagledala polno vežo oborožencev in tik pred seboj oba bjevnika; Gorazd je ravno omahoval in se z levico lovil za zid ob njenih vratih, desnica z mečem pa mu je vsa okrvavljena omahnila, da se je konica meča dotaknila lesenega poda. Erik se je prestopil nazaj, da bi dal novemu sunku večjo moč in končal nasprotnika. Tedaj je Magona divje zavpila in skočila k Eriku ter ga ujela v naročje, da je bila hipno vsa krvava od njegove krvi. Erik je odstopil za korak in povesil meč. Nastala je smrtna tišina. Pretrgal jo je Erikov zasopljeni, začuden glas:

»Magona!«

»Za Kristusovo voljo, ne ubij ga! Pojdi proč!«

»Prišel sem po tebe!«

»Ne grem s teboj!«

Spet je sledil hip molka.

»Kaj to pomeni, Magona? Ali nisi moja zaročenka?«

»Bila sem.« je rekla, omahujoč pod težo Gorazdovega telesa, »a zdaj je moje mesto tu. Oprosti mi, ne morem iti s teboj.«

»Ali ljubiš tega tu... tega barbara?«

»Res je. Ljubim ga. A šele ta hip sem to spoznala. Ne morem nič za to. Če boš ubil njega, ubij tudi mene. Ne mogla bi več biti tvoja.«

Po novem hipu molka je rekel Erik, še vedno z zasopihanim, a mirnim glasom:

»Naj bo. Ne bom ga ubil. Tebi na ljubo. A najrajši bi ga, pri moji veri!« »Bog v nebesih ti bo poplačal in ti naklonil srečo za to.«

Erik se je grenko zasmejal. Obrisal si je kri in znoj s čela in iz oči in zapovedal:

»Vsi proč!«

»Ali naj vržemo bakle na streho, poveljnik?«

Erik je za hip pomislil.

»Ne. Pustite vse, kakor je! Proč!«

»Zbogom, Magona«, je rekel nato. »Ne bova se več videla.«

»Hvala ti, Erik! Hvala...!« je jecjala še vsa zmedena.

Zagrabila ga je divja žalost in še zadnjič ga je zamikalo, da bi zasadel goli meč, ki ga je držal v roki, v onega in zagrabil dekle, kateremu je toliko let veljalo njegovo hrepenenje in vsa njegova ljubezen, saj je bil presrečen, če se ga je dotaknila samo z robom svoje obleke. Toda premagal se je, poslednjič objel z očmi njeno vitko postavo in njen mili obraz, ki ga ne bo nikoli več videl. Nato jo je pozdravil z mečem in stopil na dvorišče. Nekdo je bil zažgal eno izmed koč za hlapec, ki je bila že v plamenih. V njihovem svitu so Langobardi nakladali na konje svoje mrtve in ranjene ter drug za drugim izginjali v gozd. Psi, ki jih niso utegnili pobiti, so besno lajali za njimi.

Ko je nastal spet mir na kmetiji in se je prividno približala slovenska in laška služinčad iz koč, je našla ravno pred pragom hiše Auerjevo truplo. V svitu požara je bilo lahko spoznati njegov obraz. Nihče ni vedel, ali je umrl od slovenskega ali langobardskega meča, in morda je umrl, ne da bi sam to vedel.

V hiši pa je Borut spet spokojno spal na Magonini postelji, kljub temu, da se tisto noč Magona ni več vrnila k njemu. Morda je v sanjah čutil, da se mu ni treba več bati zanjo.

K O N E C

V vznožje gora, v valove morja hiti vse. Sole zapirajo vrata, otroci so v kolonijah, na radiu vrte samo še plošče in trakove. Radijski predavatelji, pevci, Radijski oder... vse, vse je že odšlo iz mesta. Prinašamo radijski spored za poletne mesece in želimo, da bi ujeli prijatelji val naše postaje tudi kje v vznožju gora. — Vsem želimo prijeten odih. Da bi se vrnili vsi zdravi in zadovoljni v septembru na svoje domove!

GOVORJENI RADIJSKI SPORED

Opoldanska oddaja: Od 11,30 do 12,10 oddaja **Brezobvezno**, razdeljena v drobiž od vsepovsod (Mirko Javornik) in Opoldansko predavanje.

• **Nedelja**, ob 21,00: **Pesniki in njih stvaritve:** 5/7 Maurice Maeterlinck (J. Peterlin); 12/7 Silvije Strahimir Kranjčević (M. Jevnikar); 19/7 Heinrich Heine (J. Tavčar); 26/7 Umberto Saba (J. Jež) — 2/8 Sergej Jesenin (V. Beličič); 9/8 William Shakespeare (J. Tavčar); 16/8 Oton Zupančič (A. Rebula); 23/8 Rabindranath Tagore (J. Peterlin); 30/8 Torquato Tasso (J. Jež) — 6/9 Crnska lirika (F. Jeza); 13/9 Paul Verlaine (J. Peterlin); 20/9 Henry Wadsworth Longfellow (J. Tavčar); 27/9 Jovan Dučić (M. Jevnikar).

• **Ponedeljek**, ob 19,00: **Radijska univerza:** Iz življenja tujih ptičev (Tone Penko) do 13/7; Razvoj in pomen gozda (J. Košir) od 20/7 do 24/8; Zanimivi plazilci in dvoživke tujih dežel (T. Penko) od 31/8 dalje.

Ob 22,00 **Mala literarna oddaja.**

• **Torek**, ob 18,00: **Z začarane police:** 7/7 Stari Pluto (Iv. Cegnar); 14/7 Leni Peter (Z. Kafol); 21/7 Pohlepni zlatar (M. Polak); 28/7 Kura Kokodajsa (Z. Kafol) — 4/8 Revez in bogatin (Iv. Cegnar); 11/8 Začarana zaročenka (M. Polak); 18/8 Teta Meta in njen petelin (Z. Kafol); 25/8 Tudi neumni ima včasih srečo (Iv. Cegnar) — 1/9 Najdenček (M. Polak); 8/9 Slepa sestra in dvanajst bratcev (Z. Kafol); 15/9 Dobra zamenjava (Iv. Cegnar); 22/9 Siromasni hlapček in pisana mačica (M. Polak); 29/9 Pastirček in njegovo črno jagnje (Z. Kafol).

Ob 19,00: **Utrinki iz znanosti in tehnike.**

Ob 21,00: **Obletnica tedna:** 7/7 250-letnica bitke pri Poltavi ali zaton švedske nadvlade nad Baltikom (B. Mihalič); 14/7 75-letnica rojstva slikarja Amedea Modiglianija (M. Pavlin); 21/7 Sedemdeset let Druge Internacionale (B. Mihalič).

Ob 28/7 naprej, ob 21,00: **Iz življenja Indijancev** (Vili Hajdnik): Indijansko

žito - kuruza — 4/8 Squaw; 11/8 Boj za neodvisnost in svobodo; 18/8 Indijanci danes. (Konec cikla). — 25/8 **Zgodovina odkrivanja sveta - III. del:** Azija (M. Javornik); Aleksander Veliki osvaja Indijo; 1/9 Ibn Batuta, posebni dopisnik za Azijo; 8/9 Marco Polo pri Velikem kanu; 15/9 Marco Polo na svileni cesti; 22/9 Vasco da Gama jadra v Indijo; 29/9 Križ odpira vrata na Japonsko.

Ob 22,00: **Umetnost in življenje:** 7/7 Avtoportret Paula Claudela (M. Javornik); 14/7 odpade; 21/7 Osemnajsti Mednarodni festival gledališke umetnosti v Benetkah (J. Tavčar); 28/7 Glasniki evropskega humanizma (Ruda Jurčec).

• **Sreda**, ob 19,00: **Zdravstvena oddaja** (dr. Milan Starc).

• **Četrtek**, ob 19,00: **Radijska univerza:** Iz zgodovine pomorstva (B. Mihalič).

Ob 21,00: **Iz življenja Indijancev** (V. Hajdnik): 9/7 Kalumet, pipa miru; 16/7 Indijanski totemi; 23/7 Indijanske legende.

Ob 30/7 naprej, ob 21,00: **Obletnica tedna:** Usodni julij leta 1914 (B. Mihalič); 4/8 Leto 1914: Vojni zublji se širijo (B. Mihalič); 13/8 40-letnica smrti Andrewa Carnegia (M. Javornik); 20/8 Spomin na Alcide De Gasperiya - Petletnica smrti (M. Javornik); 27/8 205-letnica rojstva Williama Murdocha (M. Pavlin) — 3/9 20-letnica izbruha druge svetovne vojne - 1. del (B. Mihalič); 10/9 20-letnica izbruha druge svetovne vojne - 2. del (B. Mihalič); 17/9 Fran Erjavac se je rodil pred 125. leti (V. Beličič); 24/9 25-letnica smrti dramatika Daria Niccodemija (J. Tavčar) — 1/10 Dinastija kraljev dunajske glasbe - Ob 110-letnici smrti Johanna Straussa očeta (M. Javornik).

Ob približno 22,00: **Iz sodobne književnosti:** 9/7 Pregled slovenske književnosti (M. Jevnikar); 16/7 Pregled angleške književnosti (J. Tavčar); 23/7 Pregled avstrijske književnosti (M. Ja-

vornik); 30/7 Pregled francoske književnosti (M. Javornik) — 6/8 Pregled italijanske poezije in dramatike (Josip Tavčar); 13/8 Pregled nemške književnosti (Fr. Jeza); 20/8 Pregled ameriške književnosti (J. Tavčar); 27/8 Pregled skandinavske književnosti (Fr. Jeza) — 3/9 Pregled vzhodnoevropske književnosti (Fr. Jeza); 10/9 Pregled južno-ameriške književnosti (R. Jurčec); 17/9 Avantgardistične smernice v italijanski književnosti (J. Tavčar); 24/9 Avantgardistične smernice po svetu (Mirko Javornik).

• **Petek**, ob 19,00: **Radijska univerza:** (J. Košir) Razvoj in pomen gozda (le do 17/7, nato v ponedeljek ob 19. uri). Od 24/7 naprej: **Iz planinskega dnevnika Rafka Dolharja:** 24/7 Sončen dan v Dolomiti; 31/7 Namesto pepela; 7/8 Megla in mesečina v Višarjah — 14/8 Dobrač; 21/8 Gorska pomlad; 28/8 Taborni ogenj in bivak — 4/9 Zasilna vrvi; 11/9 Triglav; 18/9 Jesenski sprehod; 25/9 Hribovci in lovci.

Ob 22,00: **Znanost in tehnika:** 10/7 Barva v industrijskih obratih (M. Pavlin); 17/7 Pomen barve za varnost prometa (M. Pavlin); 24/7 Napredek v tehniki orientacije v plovbi; 31/7 Izpopolnitev ladijskih vijakov — 7/8 Usodni problem Mexico Cityja; 14/8 Uporaba aluminija pri avtomobilih; 21/8 Nadzorstvo nad atomskimi bombami; 28/8 Sanje sedanje in bodoče tehnike — 4/9 Tehnika in gledališki oder; 11/9 Borba Nizozemcev z morjem; 18/9 Ptice selivke se ravna po zvezdah; 25/9 Problem rakete na atomski pogon.

• **Sobota**, ob 16,00: **Novelist tedna** (M. Jevnikar): 11/7 Henrik Sienkiewicz; 18/7 Khristo Khristovassilis; 25/7 Ranko Marinković — 1/8 Edoardo Calandra; 8/8 Amalija Alver Skram; 15/8 Vitomil Zupan; 22/8 Saltikov Ščedrin; 29/8 Andre Theuriet — 5/9 Joseph Jacobs; 12/9 Ivan Kozarac; 19/9 Liam O'Flaherty; 26/9 Luigi Capuana.

• **Sobota**, ob 19,00: **Ko študent na rajo gre** (Mitja Volčič in Drago Štoka).

Dr. Licio
Burlini

NA ODDELKU RADIJSKIH POROČIL

Eden najvažnejših sektorjev radijskega programa, če ne najvažnejši sploh, je oddelek, ki mu načeluje Dr. LICIO BURLINI. Sem namreč spadajo dnevna radijska poročila, vse oddaje, ki imajo časnikarski značaj: kritike in poročila kulturnih dogodkov in prireditvev na Tržaškem in Goriškem, poročila o kulturnem dogajanju v svetu, športna poročila, kmetijska oddaja, verska ura, kronika tedenskih dogodkov, pregled tiska, teden v Italiji, pregled političnih dogodkov v svetu, pa še nedeljski vestnik z drobnimi zanimivostmi, intervjuji, reportaže itd. Nič manj kot 11 rednih različnih oddaj.

Obiskal sem načelnika tega oddelka, dr. Burlinija, da bi po njem seznanil bralce revije z njegovim gledanjem in njegovimi načrti, ki jih ima pri vodstvu tega oddelka.

Dr. Burlini, vedno na mestu, vedno nasmejan, hiti nasproti, ko ga obiščeš. Vtis, ki ga dobiš takoj, ko sprožiš pogovor o oddajah je ta, da je izredno zainteresiran na vsaki oddaji, ki spada v njegov delokrog. Skrbno jo spremlja, ve, kaj hoče z njo doseči, ve za nepopolnosti, in želi, da bi bila kar najbolj dovršena.

Naši poslušalci, to je dognano brez anket, poslušajo že od nekdaj največ poročila. Posebno ob velikih in pomembnih svetovnih dogodkih zadnjih let je opravljala ta postaja izredno dragoceno in važno vlogo verodostojnega informatorja. Izrazim to dejstvo dr. Burliniju, kar jemlje na znanje z zanimanjem, obenem pa želi, naj mu navedem tudi kritike in mnenja poslušalcev. Omenim mu, da bi po mnenju in željah poslušalcev morala biti poročila nekoliko izbrana pod vidikom, da so namenjena poslušalcem neitalijanske narodnosti.

Dr. Burlini pojasni, »da naša postaja pač pripada Italijanski radioteleviziji in oddaja program in tudi poročila za italijanske državljane slovenske narodnosti v slovenskem jeziku«.

»Vendar«, vztrajam, »radio nima meja. Znano je, da ima naša postaja mnogo poslušalcev tudi daleč v zaledju Trsta in je za mnoge dragoceno, pogosto edino informativno sredstvo o dogajanju v zapadnem, demokratičnem svetu«.

Dr. Burlini je nekako takole izrazil svoje gledanje: »Naš namen je informirati ljudi brez kake težnje po propagandi. Smo zadovoljni, da posluša poročila čim več po-

VAŽNEJŠE ODDAJE

RADIJSKO GLEDALIŠČE Vsako sredo ob 21,00

- 1/7: W. Shakespeare (Oton Župančič): »Beneški trgovec«, drama v 5. dejanjih, igra SNG.
- 8/7: Aldo de Benedetti (Mirko Javornik): »Nič več te ne poznam«, veseleoigra v 3 dej., igra Rad. oder.
- 15/7: Ferdinand Raimond (Fran Albrecht): »Zapravljevec«, igra v 3 dej., igra Radijski oder.
- 22/7: Anton Medved: »Rendez-vous«, igra v 3 dej., igra Radijski oder.
- 29/7: Massimo Bontempelli: »Mimmie«, drama v 3 dej. igra SNG.
- 5/8: Ivan Turgenev (Josip Vidmar): »Mesec dni na kmetih«, igra v 5 dejanjih.
- 12/8: Carlo Bartolazzi (Maks Šah): »Dom iz sanj«, tragikomedija v 3 dejanjih.
- 19/8: Paolo Levi (Mirko Javornik): »Zadeva Pinedus«, igra v 2 delih.
- 26/8: Slavko Rebec: »Jugunda, bela gospa devinska«, rad. drama (druge vprizoritve).
- 2/9: Enrico Bassano (Martin Jevnikar): »Sonce za dva«, komedija v 3 dejanjih.
- 9/9: Honore de Balsac (Fr. Sturm): »Mercadet«, komedija v 3 dej.
- 16/9: Gherardo Gherardi (Lada Mlekuž): »Otroci grofa Lucera«, veseleoigra v 3 dej.
- 23/9: Ivo Vojnovič (Maks Šah): »Ekvinokcij«, drama v 4 dej.
- 30/9: Ivan Matičič: »Srce in kri«, rad. igra v 6 slikah.

PRAVLJIČNE IGRE Vsako soboto ob 18,00

- 4/7: A. L. Meneghini (Drago Štoka): »Zgodba o dečku, ki ni hotel rasti«.
- 11/7: Ivan Matičič: »Po jagode«.
- 18/7: Karel Rosner: »Muc Mirjac v kraljestvu rib«.
- 25/7: Tončka Curkova: »Marjetica in vezena srajčica«.
- 1/8: Drago Petkovšek: »Medved in njegovi prijatelji«.
- 8/8: Lida Debelli: »Ciganček«.
- 15/8: Niko Kuret: »Pastirica Uršika«.
- 22/8: Dušan Pertot: »Deklica iz začaranega gozda«.
- 29/8: Lida Gombač: »Poletna noč«.
- 5/9: Vijolica Fonda: »Anica in zmaj Ropotaj«.
- 12/9: Zdravko Ocvirk: »Psiček Pikec«.
- 19/9: Tončka Curkova: »Harfa v gozdu«.
- 26/9: Giuseppe Luongo (Gl. Turk - S. Rudolf): »Zgodba o princu Airu«.

SOBOTNI VEČERI ob 21,00

- 4/7: Ivo Česnik (J. Peterlin): »Pogodba«, burka.
- 11/7: Alain in Rene Lesage (Saša Martelanc): »Zavarovanje«, enodej.
- 18/7: Ezio D'Errico (Fr. Zupan): »Mesto ponoči«, 1: Zadnji bolero, radijska zgodba.
- 25/7: Ezio D'Errico: »Mesto ponoči«, 2. nadaljevanje.

- 1/8: Ezio D'Errico: »Mesto ponoči«, 3. nadaljevanje.
- 8/8: Stanko Majcen (Jože Peterlin): »Sončni zaton«, rad. zgodba.
- 15/8: M. Marnocci (Zora Tavčar-Rebulova): »Novička«, rad. igra.
- 22/8: Josip Tavčar: »Ivan in Ivanka«, rad. farsa.
- 29/8: Ezio D'Errico: »Mesto ponoči«, 2: Predstava se nadaljuje, rad. zg.
- 5/9: Ezio D'Errico: »Mesto ponoči«, 2: Predstava se nadaljuje, 2. nadalj.
- 12/9: Ezio D'Errico: »Mesto ponoči«, 2: Predstava se nadaljuje, 3. nadalj.
- 19/9: Rob. Wilkinson (Boris Mihalič): »Sovražnik ženske«, rad. veseleoigra.
- 26/9: Anton Funtek: »Za hčer«, enodej.

GLASBENI SPORED Simfonična glasba

- Ob ponedeljekih:** 18.10-19.00 Simfonični koncerti izbranih iz glasbenega repertoarja 17. in 18. stoletja.
- Ob petkih:** 18.10-19.00 Glasba iz 19. stol. in prve polovice 20. stol.
- Ob sredo:** 18.10-19.00 Solistični simfonični koncert.
- Ob četrtek:** Večerni simfonični koncert ob 21.30-22.00 in ob 22.15-23.00.
- 2/7: Beethoven: »Simfonijska št. 7 v Aduru, op. 92« (Tržaški filh. ork.).
- 9/7: Brahms: »Simfonijska št. 2 v D-duru, op. 73« (Trž. filh. ork.).
- 16/7: Levi: »Balada«; Wagner: »Gozdni šelest iz Siegfrieda«; Respighi: »Rimski bori, simf. pesnitev« (Tržaški filh. ork.).
- 23/7: Mozart: »Žalna koračnica KV. 477«; Beethoven: »Simfonijska št. 8 v F-duru, op. 53« (Trž. filharmonični ork.).
- 6/8: Beethoven: »Simfonijska št. 6 v F-duru, op. 68« - Pastoralna (Turinški simf. ork. RAI-TV).
- 27/8: Wagner: »Večni mornar« - uvertura. Siegfriedovo potovanje iz opere »Somrak bogov«. Tannhauser: uvertura.
- 3/9: Mozart: »Trije plesi, Kv. 603«; Beethoven: »Iv. simfonijska v B-duru, op. 60« (Trž. filh. ork.).
- 17/9: Mozart: »Simfonijska št. 35 v D-duru, Kv. 385«; Ghedini: »Marnaresca in bakanal« (Trž. filharmonični ork.).

OPERE

- 6/7: Jules Massenet: »Werther«.
- 13/7: Wolfgang Amadeus Mozart: »Čarobna piščal«.
- 20/7: Leoš Janáček: »Katja Kabanova«.
- 27/7: Charles Gounod: »Romeo in Julija«.
- 3/8: Giacomo Puccini: »Sestra Angelika«.
- 10/8: Ludwig van Beethoven: »Fidelio«.
- 17/8: Ildebrando Pizzetti: »Umor v katedrali«.
- 24/8: Giuseppe Verdi: »Macbeth«.
- 31/8: Jacques Ibert: »Le roi d'Ivetot«.
- 7/9: Lodovico Rocca: »Gora Ivnor«.
- 13/9: Francesca Cilea: »Adriana Lecouvreur«.

POLETNIH MESECIH

21/9: Richard Wagner: »Siegfried«.
28/9: Georg Friedrich Händel: »Acis in Galatea«.

SLOVANSKA GLASBA Vsak torek ob 18-10-19.00

7/7: Škerjanc: »Gazele«; Arnič: »Pesem planin« (Ork. slov. filh.).
14/7: Konjovič: Simfonični triptih iz opere »Koštana« (Beograjski filharmonični ork.).
21/7: Bravničar: »Simfonija št. 2 v D-duru« (Slov. filh. ork.).
28/7: Hristič: »Ohridska legenda« (Beograjski operni ork.).
4/8: Krek: »Koncert za violino in orkester« (Slov. filh. ork., solistka Jelka Stanič).
11/8: Papandopulo: »Simphonietta za godalni ork.« (Zagrebski solisti).
18/8: Osterc: »Suita za orkester« (Slovenski filh. ork.).
25/8: Janaček: »Simphonietta« (Češki filharmonični ork.).
1/9: Lajovic: »Capriccio«; Škerjanc: »Simfonija št. 2« (Slov. filh. ork.).
8/9: Gotovac: »Simfonično kolo« (Zagrebski filh. ork.); Gotovac: »Koleda« (Moški zbor zagrebskega radia in komorni pihalni ans.).
15/9: Papandopulo: »Komorni koncert« (Jugosl. godalni ork.); Ramovš: »Simphonietta« (Slov. filh. ork.).
22/9: Škerjanc: »Druga suita za godalni ork.« (Ljublj. kom. ork.); Pahor: »Istrijanka« - suita (Slov. filh. ork.).
29/9: Krek: »Simphonietta«; Bravničar: »Slov. plesna burleska«; Ramovš: »Scherzino za klavir in godala« (Slov. filh. ork.).

KOMORNA GLASBA

Komorna glasba Slovenskih in Jugoslovanskih avtorjev

Vsak torek ob 21.15-21.45

Komorne skladbe: 7/7 Antona Lajovca; 21/7 Emila Adamiča; 28/7 Jakova Gotovac; 4/8 Benjamina Ipavca; 11/8 Lucijana Marije Škerjanc; 18/8 Josipa Pavčiča; 25/8 Krešimira Baranoviča; 1/9 Gojmirja Kreka; 8/9 Marijana Lipovška; 15/9 Cirila Preglja; 22/9 Marijana Kozine; 29/9 Miloja Milojeviča.

Skladbe iz slovanskega repertoarja v solistični izvedbi

Vsak petek ob 22.15-22.35

3/7: Tenorist Dušan Pertot: Sattner, Ravnik, Osterc, Krek in Nowowiejski.
10/7: Sopranistka Anita Meze: Samospevi Musorgskega.
17/7: Basist Vinko Petrin: Delak, Mokranjac, Gavrilović, Tijardović, Paljetak in Prejac.
23/7: Pianist Freddy Došek: Papandopulo: »Pesem in ples«; Fribec: »Sonata«; Kelemen: »Sonata«.
30/7: Tenorist Mitja Gregorač: Rimski-Korsakov, Čakovskij, Glier, Rahmaninov.

6/8: Sopranistka Zlata Gašpersič: Kogoj, Sivc.

13/8: Čelist Gorazd Grafenauer: Lipovšek: »Balada«; Matz: »Lirične skice«.

20/8: Sopranistka Ileana Bratuž: Kuhar in Pregelj.

27/8: Klarinetist Miha Gunzek: Hindemith: »Sonata«; Fibich: »Idila«; Stojanović: »Fantazija«.

3/9: Baritonist Konrad Orožim: Gotovac in Papandopulo.

10/9: Baritonist Andrej Štrukelj: Odak in Britten.

17/9: Violinist Igor Ozim: Matičič: Trois morceaux, Boème lirique, Berceuse; Stravinski: Berceuse.

24/9: Sopranistka Zlata Gašpersič: Savin in Kogoj.

Ob nedeljah: ob 18.30 »Koncert slovenskih solistov; ob 22.15 »Glasba za komorne zasedbe.

5/7: Flavtist: Attilio Poluzzi; violinist: Mario Simini; harfistka: Biancamaria Marchi: čelist: Guerrino Bisiani — Teleman: »Cetrta suita v E-duru za flavto, violino, harfo in čelo«; Stamitz: Prva sonata v G-duru, op. 14 za flavto, violino, harfo in čelo.

12/7: Tržaški trio — Haydn: Trio št. 1 v G-duru, op. 73 št. 2.

19/7: Klarinetist: Giorgio Brezigar; I. violina: Mario Simini; II. violina: Mario Repini; viola: Fernando Ferretti; čelo: Guerrino Bisiani — Mozart: »Kvintet za klarinet in godalni kvartet Kv. 58.

26/7: Zagrebski godalni kvartet: Odak: »Kvartet«, op. 30.

2/8: Trio »Ars nova«: Beethoven: Trio v B-duru, op. 11 št. 4.

9/8: Flavtist: Attilio Poluzzi; violist: Fernando Ferretti; harfistka: Biancamaria Marchi — Lotti: Sonata za flavto, violino in harfo; Teleman: Trio v F-duru za flavto, violino in harfo.

16/8: Flavtist: Attilio Poluzzi; violist: Sergio Luzzatto; kitarist: Bruno Tonazzi — Wenzel-Matiegka: Trio v C-duru, op. 26.

23/8: Zagrebski godalni kvartet: Slovenski: Lirični kvartet.

30/8: Violinist: Mario Simini; violist: Fernando Ferretti; čelist: Guerrino Bisiani; pianist: Bruno Bidussi — Mozart: Kvartet za klavir v g-molu, Kv. 478.

6/9: Ljubljanski godalni kvartet: Ukmar: Kvartet št. 1.

13/9: Violinist: Angelo Vattimo; čelist: Marcello Viezzoli; harfistka: Graziella Trost — Ibert: Trio za violino, čelo in fagot.

20/9: Klarinetista: Giorgio Brezigar in Marcello Manuelli; fagotist: Umberto di Cesare — Mozart: Trio za dva klarineta in fagot.

27/9: Godalni kvartet tržaškega radia: Tartini: Sonata v G-duru za godalni kvartet.

Ob četrtnih: 18.10-18.40 Tržaški izvajalci in tržaški skladatelji.

lušalcev. Seveda pri tem upoštevamo, da nas poslušajo tudi preko meje«.

Potem dr. Burlini razpravlja o vsaki oddaji, ki jo nadzoruje posebej in želi, da bi bila vsaka čim bolj zanimiva. Ker želi slišati kritiko, mu omenim, kako bi poslušalci želeli, da bi bila posvečena večja pažnja čistosti jezika, tako v poročilih, kakor v nekaterih drugih oddajah, tudi v intervjujih, ki so sicer s časnikarskega stališča tako sijajni.

Za tem preideva na pregled dnevnega tiska. Tudi to je oddaja, ki jo zelo poslušajo in ki tako stvarno dopolnjuje in komentira tisto, kar povedo poročila. Odras javnega mnjenja, ki prihaja po tisku do izraza, poslušalci z lahkoto spoznajo iz teh oddaj. A tudi tu imajo še poslušalci neko željo, da bi namreč tudi pregled tiska obsegal malo širši krog inozemskega tiska, čeprav upošteva v prvi vrsti italijanski dnevni tisk. Prav iz istega razloga, ker radio informira lahko širok krog poslušalcev še daleč za mejo o resnici, o zapadnem demokratičnem svetu, ki se zrcali v dnevnem tisku.

Dr. Burlini izjavlja, da daje dovolj važnosti tujemu tisku. Seveda morajo biti novice sveže. Tuji tisk pa prihaja z neko določeno zamudo. Zato je treba poleg popolnosti gledati na aktualnost.

Ustaviva se še pri kulturnih poročilih. Oddaja je prišla na spored pred več leti, seveda v mnogo skromnejši obliki. Vem, da je težko imeti dnevno sama aktualna in zanimiva poročila. Tudi te novice poslušate precej širok krog poslušalcev. Še vedno sem mnjenja, da čas te oddaje ni najbolj posrečen ob 12.45, ko je navadno naša dijaška mladina še vedno v šoli in bi jo gotovo te oddaje zelo zanimalo. Veliko vrednost vidim v komentarju nekaterih dogodkov in vrednost tistih poročil, ki niso bila povzeta po tisku, ampak jih je morda dopisnik sam poslal.

Včasih pa so seveda ta poročila neaktualna. Kar zadeva prireditve v Trstu in okolici predlagam dr. Burliniju, da bi organiziral mrežo poročevalcev, tako da bi bilo poročilo vedno novo in izvirno.

Dr. Burlini meni, da »je naloga kulturnih poročil težavna, ker bi teoretično morali imeti informatorje iz vsega sveta. Imamo tudi dopisnike. Skušali bomo okrepiti poročila o domačih kulturnih dogodkih. Ne manjkajo nam originalne reportaže. Pred kratkim smo jih imeli iz Ljubljane, Benetk in Spoleta«.

Na kritiko nedeljskih kmetijskih oddaj, ki da so premalo žive in razgibane spriču vseh ostalih oddaj, ki so naredile v zadnjih letih vendar lep razvoj, se dr. Burliniju zdi, da so se morda poslušalci, ki so jim te oddaje namenjene, navadili nanje in ne čutijo toliko želje po spremembi. Vendar nima nič proti temu, da se oddaja popestri, razgiblje in modernizira. Pripravljen je vsako pozitivno iniciativo podpreti.

Dr. Burlini bi rad spoznal v splošnem želje poslušalcev. Za verske oddaje je na primer postaja dobila svoj čas veliko pisem. Pametne želje in upravičene predloge je pripravljen upoštevati.

Ko odhajaš od šefa tega oddelka, nisi razočaran. Dr. Burlini ni občutljiv, ozek in zaprt, ampak nasmejan, dostopen za vsako misel. Rojen v Trstu, pozna vse prilike in razmere in zato s časnikarsko tenkočutnostjo spremlja in komentira po radiu dogajanje. Njegova ljubeznivost te spremlja še ko si se poslovil.

Jože Peterlin

je eden izmed štirih največjih angleških igralcev poleg (Lavrencea Oliviera, Johna Giugulda, Ralpa Richardsona). Svojo gledališko pot je začel pri gledališču, ki se filmsko udejstvovanje. Njegove najboljše mu še vedno posveča, kolikor mu dopušča stvaritve so: Modra kri, Neverjetna dogodivščina gospoda Hollanda, Paradiž kapitana Hollanda, Čuden detektiv, Dva Angleža v Parizu, Labod, Most na reki Kwai, Usta resnice itd.

Umetniška pot Aleca Guinessa ni bila vedno posuta z rožicami. Kot devetnajstleten mladenič je že obupal nad tem, da bi mogel živeti za svojo veliko strast, ki jo je čutil do gledališča. Bil je obupan brez sredstev, ko je hotel potrošiti zadnji denar za sandwich, ki naj bi mu nekoliko utešil grozno lakoto v želodcu, je nenadoma zagledal razglas. Umetniška soba gledališča, Maxim Bond je razpisala študijsko stipendijo. Napisal je prošnjo in se prijavil k izpitu. Čez pet dni je pisal nalogo: Zgodovina angleškega gledališča. Napisal je pet pol s svojo drobno pisavo, kajti snov mu je bila popolnoma domača. Čez dva dni se je javil pri njem nekdo: Dobili ste stipendijo, gospod Guinness. Študiral je neutrudljivo in dosegel diplomu, ki mu jo je izročil sam veliki John Gielgud. Čestital mu je k odličnemu uspehu in ga povabil na dom. Že naslednji dan je Alec Guinness imel v žepu kontrakt. Igral je sicer le grobarja v Hamletu, toda to je bil začetek.

S filmskim delom je začel šele po vojni. Prej ni hotel niti slišati o tem. Prvikrat je nastopil v zoporni vlogi skopega Juda v »Oliiveru Twistu«. Imel je odurno masko: košate obrvi, kljukast nos in dolgo brado. Sam igralec ve povedati, da si je do sedaj napravil več kot tisočosemsto mask. Maskira se vedno popolnoma sam in je velik umetnik tudi pri tem poslu.

L. 1958. je dobil dve najvišji priznanji: Oskarja v Hollywoodu za krasno interpretacijo v filmu 'Most na reki Kwai' in Pokal Volpi »v Benetkah kot najboljši igralec v filmu, Usta resnice«. Pri vseh teh uspehih Guinness ostaja miren in nima rad poveljevanja. Če le more se umakne vsem sprejemom, kjer bi mogli govoriti o njegovi umetnosti.

LJUBEZEN DO NAŠEGA JEZIKA

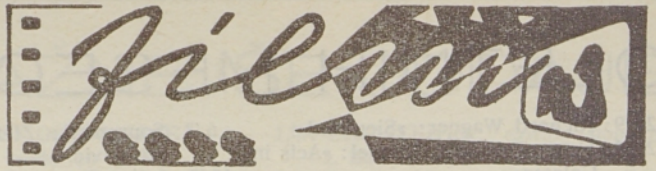
(Nadaljevanje iz str. 108)

in ruskimi besedami. Še nobenega nisem slišal, da bi protestiral zaradi tega. In prav tako se nobeden še ni oglasil proti temu, da je po vojni že polovica slovenskih pisateljev presedela po nekaj časa v ječi ali da ne smejo objavljati svojih del, kar nam povzroča v kulturnem pogledu neizmerno škodo.

Ljubezen do slovenskega jezika je samo delček ljubezni do slovenstva. Kdor pa ne ljubi slovenstva, mu tudi do jezika ne more biti mnogo. Slovenstvo ni samo steriliziran in vseh poant izobraženega izražanja oropan jezik, ampak mnogo več.

Ali ste opazili, kako danes straši v slovenščini srbska beseda »borba«? Vse je samo še »borba«: »borba« za to, »borba« za ono. Nihče ne zna več zapisati boj ali preprosto: delali bomo za to, trudili se bomo ali prizadevali si bomo. ...Te dni so praznovali v Sloveniji »dan borca« in ne dan bojnika... in to so praznovali na praznik srbskega »borca«...

M. Zafred

Kakšna bo usoda filma?

Veliko beremo in slišimo o krizi kinematografije.

Angleške statistike podajajo naslednje: v letu 1958 je bilo prodanih 754 milijonov vstopnic, medtem ko je bila v letu 1954 prodana 1 milijarda 300 milijonov. V dobi petih let se je torej skrčilo število gledalcev za polovico. Boljše je stanje v Italiji, kjer je od 810 milijonov gledalcev v letu 1955 prešlo število na 730 milijonov v letu 1958, torej le 10% manj. V prvih mesecih tega leta se je število spet dvignilo.

Francija ima komaj 360 milijonov gledalcev kljub kvalitetnim filmom, ki jih izdeluje v precejšnji meri. V dveh državah, kjer se opaža večja kriza filma, to je v Združenih državah in v Veliki Britaniji, je morda televizija res glavni tekmelec filma, kajti v prvi je 50 milijonov naročnikov, v drugi 8 milijonov in pol. Torej ni zgolj naključje, da tu kinematografija najbolj trpi.

Danes imamo mnogo drugih zabav (nekatero so tudi bolj poceni), ki nas odvracajo od filma. Konkurenca televizije, »juke-box« in »cinebox« je zelo velika. Ta zadnja novost se ni še razširila, a bo prav kmalu zasedla javne lokale. Sedaj ne bomo več samo slišali pesmi, temveč bomo lahko skozi to škatlo gledali kratke filme. Seveda bo to stalo malo v primeri s kinom in bo mnoge gledalce odtegnilo od kinodvoran. Vstopnina za kino je res malo previsoka. Toda pri tem niso morda toliko krivi lastniki kinodvoran kot pa država, ki zahteva polovico tistega denarja zase. Filmski gledalec mora torej plačevati državi visok davek za svojo zabavo. Rekli bi celo, da država sama pospešuje propad filma: s tem, da nalaga lastnikom visoke davke, odvraca gledalce od kinodvoran. Toda četudi bi se to stanje zboljšalo, ne bi bilo to še dovolj. Gledalec si ne želi samo nižje vstopnine, želi si predvsem kvalitetnih filmov, ne zadovoljuje se več s tistimi, ki so ga morda navduševali pred desetimi leti. Seveda nastane tu vprašanje, kakšen naj bo kvaliteten film. Kar je za enega lepo, je morda za drugega ničvredno in obratno. Tu gre za vprašanje okusa, vzgoje, kulture. Toda kljub temu se lahko določi neka osrednja točka: kvalitetne lahko imenujemo tiste filme, v katerih se »oblika« in »vsebina« medsebojno spolnijuje, kjer je torej poleg dobre in dovršene tehnike tudi ideja kot vodilna nit. Poleg režiserja, scenarista, scenografa, skladatelja igrajo zelo važno vlogo tudi igralci, ki naj bodo res igralci, ne pa samo lutke ali lepa dekleta. Posebno v Italiji je v zadnjih letih prava poplava takih igralcev in igralk. Tako slišimo na primer o eni, ki ji je komaj 19 let in je že igrala v 22 ali 23 filmih. Lahko si predstavljamo, kakšne vrste je ta igralka in ali bo sploh kdaj postala igralka. Takih je več in sprašujemo, do kdaj bodo tovrstni italijanski filmi imeli uspeh.

Naloge producentov je torej ta, da zboljšajo kvaliteto filmov in da dajo občinstvu to, česar si želi. Nobena konkurenca jim ne bo potem v napotje. Da se bo gledalec povrnil k filmu, mu je treba dati to, česar televizija in cinebox ne moreta dati: tehnično dobre filme na velikih platnih in po možnosti v barvah. Toda inflacija samih »kolosov«, kjer je tehnika zares popolna, a razen tehnike ni nič drugega, ne bo dosegla pravega smotra. Pred leti je gledalec strmел nad takimi filmi, danes je ob njih indiferenten. Zgodovinski dogodki, bitke, veličastni prizori ne ganejo več nikogar. Poleg tega pa v večini primerov taki filmi tudi zelo potvorijo resnico.

Treba je dobre vsebine, ki naj obravnava aktualne probleme, prikazuje resničnost in sicer resničnost, ki danes vlada v svetu, ne pa tiste, ki je vladala pred sto, dvesto leti. Danes krožijo filmi po vsem svetu, ogleda si jih izobraženec in preprost človek, Evropejec in Amerikanec; zato morajo biti razumljivi enemu kot drugemu. Veliko je koproducijskih filmov in ti imajo še večjo možnost, da prodrejo iz ozkega kroga in zajamejo širšo plat, kajti v njih niso zastopani samo ljudje ene države, temveč dveh ali več.

Druga važna točka je pornografija v filmu. V letošnji sezoni je bila kar cela vrsta takih filmov. V tem smislu bi morali producenti sami imeti neko autodisciplino. To, da obravnavajo tudi zelo pereče probleme, je neoporečno; toda ni potrebno, da so v filmu prizori, brez katerih ne bi ta prav nič zgrebil. Seveda nastopi potem cenzura. Nujni zaključek: film je skrčen, ni več celoten, je pomanjkljiv.

Čeprav je torej danes mnogo drugih zabav, ne more biti nobena resen tekmelec filma. Film sam mora bojevati svoj boj, če se hoče ohraniti na površju. Film je zelo močno izrazno sredstvo in niti televizija, niti cinebox ga ne moreta v svoji tehniki doseči. Njegova bodočnost ni tako temna kot jo nekateri opisujejo. Zanimanje zanj se bo spet dvignilo, če si bo znal poiskati tisto pot, ki naj ga reši. Njegova usoda je v njegovih rokah.

MORJE KLICE

(Nadaljevanje z 2. strani platnic)

stavljajo komisije in kje vse te izpraševalce iščejo. V nekaterih ozirih se sklicujejo na zakon, v drugih gre šolska oblast mimo vseh predpisov, tako da sprašujejo ljudje, ki niso niti malo kvalificirani. Posebno čudno pa se mi zdi, da so na nekaterih zavodih z imenovanjem izpraševalcev tako zelo ponižali materinski jezik. Ali se Vam ne zdi, gospod urednik, da bi se tu morala dvigniti vsa slovenska javnost?

B. L.

Na to vprašanje Vam bom mogel kaj več odgovoriti šele po končani maturi.

TUJI JEZIKI

V nekem intervjuju na našem radiu je bil na vrsti tudi nekdo, ki je govoril hrvatsko. Navada je, da vse tuje jezike prevajajo, hrvatskega pa zadnjič niso. Ali se Vam zdi, da sodijo na radiu, da je hrvatski jezik isto kot slovenski? Ali se Vam ne zdi, da doživlja slovenski jezik že drugod preveč zapostavljanja in ne vem, zakaj bi ga morali še v svobodnem svetu. Čisto praktično pa — kdo od naših preprostih ljudi pa razume hrvatsko in zakaj bi tudi moral razumeti?

A. Ž.

Objavljamo Vaše pismo in upamo, da ga bodo brali tisti, ki jim je namenjeno.

PRIHODNJA STEVILKA

»MLADIKE«

Tudi »Mladika gre v teh poletnih mesecih na počitnice. Naslednja številka bo izšla 1. oktobra.

Vsem sodelavcem in naročnikom želimo prijetne počitnice.

Uredništvo in uprava

ZA KRATEK ČAS

LITERARNA UGANKA

(50 točk)

Poznaš tuje leposlovje? Da boš laže odgovoril, preizkusi prej svoje znanje ter natančno preberi spodnje stavke! Vsak izmed njih meri na znano osebo iz kakega svetovno znanega romana.

1. Zasledoval je kita po vseh morjih, ker mu je odgriznil nogo.
2. Nikoli si ne bi mislila, da bo njena ljubezen končala pod vlakom.
3. Prepozno je spoznal, da mladost ni veljala toliko, kolikor je zanjo plačal.
4. Prepotoval je svet in iskal srečo, medtem ko ga je ta pričakovala doma.
5. Ker je iz potrebe ukradel hleb kruha, je bil zaprt 19. let.

Poskusi odgovoriti, za katera tuja leposlovna dela gre!

POSETNIKA

(15 točk)

Zgornja literarna uganka je bila morda zate pretežka, ker se v leposlovju ne znajdeš. »Tehnika osvaja sveta«, ponavljaš za drugimi. Prav! Odgovori, kaj upravlja ta tehnik!

TEH.

BOŠKO ROLAR

N. O.

LITIJA

ZEMLJEPISNIA UGANKA

(25 točk)

Potovanje po svetu te je vedno zanimalo in letos o počitnicah si morda celo potoval po nekaterih evropskih državah. Gotovo si opazil, da imajo v vsaki državi drugo valuto. Sicer pa zate to ni novost.

Navdušen turist Artur Koch pa je imel pred meseci kar precej dela z menjavanjem denarja. Ko se je vrnil domov, je njegov obračun zgledal takole:

26. oktobra 1500 dinarjev, 3. nov. 20 drahm, 6. nov. 115 lir, 17. nov. 151 funtov, 19. nov. 331 realov, 23. nov. 420 rialov, 25. nov. 192 rupij, 14. dec. 712 juanov, 19. dec. 425 jenov, 26. dec. 20 dolarjev, 2. jan. 2000 pezov, 6. jan. 115 bolivarjev, 10. jan. 282 kruzeirov, 11. jan. 1800 C.F.A., 13. jan. 21,50 funtov, 18. jan. 882 pezov, 19. jan. 18.000 frankov, 21. jan. 800 šilingov, 22. januarja 9050 lir.

Ali bi znal sedaj začrtati njegovo pot?

LOGIKA

(15 točk)

Logika je za nekatere trd oreh. Ti verjetno nisi med njimi, zato ti naslednja uganka ne bo preveč težka.

Nekje na Tihem oceanu je silno bogat otok. Mnogi iskalci sreče so že poskušali izkrcati se na njem, a brez uspeha. Guverner otoka je namreč hotel preprečiti vseljevanje in dal nabiti ob obali naslednji napis:

Kdor hoče priti na otok, mora ob prihodu izreči en stavek. Če bo ta izražal resnico, bomo prišleca ustrelili, če pa bo stavek zlagan, bo obešen.

Mihec ni bil trde glave. Misli in misli je. Z matematično logiko je dokazal, da je v tem primeru en sam stavek, ki bi mu rešil življenje. Odplul je do otoka in se tam izkrcal. Kaj misliš, kaj je Mihec rekel guvernerju ob prihodu?

CRKOVNICA

(15 točk)

1	A	A	A	A	A	A	A
2	A	A	A	A	B	C	Č
3	E	E	E	G	G	G	I
4	I	I	I	I	I	I	I
5	J	J	K	K	K	K	L
6	L	L	M	N	N	N	N
7	N	N	O	O	O	O	O
8	O	O	P	R	R	R	R
9	R	R	S	T	V	V	Z

Sestavi iz naslednjih črk sledeče besede: 1. slovenski jezikoslovec, ki je živel v začetku 19. stol., 2. znana bolnišnica za kostno jetiko pri Kopru, 3. kraj, kjer je Prešeren obiskoval osnovno šolo, 4. južni del Vel. Britanije, 5. obdelovalec vinogradov na Štajerskem, 6. ena izmed oelin, 7. žival znana po svojem nosu, 8. poljska vozna pot, 9. otožna, mila pesem.

Prve črke povedo gorski greben v severnem delu Slovenije.

POLICIJSKI PROBLEM

(25 točk)

Po drugi svetovni vojni je prišlo na Japonskem do številnih kriminalnih dejanj. Eden izmed najbolj znanih dogodkov se je primeril 7. maja 1947 ob 12. uri 45 minut po krajevnem času. Vlomilec, ki je bil maskiran, je vdrl v epno največjih zlataren v Tokiju in odnesel milijonsko vrednost.

Policija je takoj nastopila. Edino trdno dejstvo za napotek ji je bilo to, kar je izpovedal lastnik zlatarne, ki je vlomilca presenetil. Ta je rekel, da ima vlomilec rdeče lase.

Na policiji so pregledali kartoteke in nato aretirali večkratnega tatu Shikaro, ki je bil znan po rdečih laseh. Shikara je v dokaz svojega alibija povedal, da je bil ob času, ko se je primeril vlom, doma. Za pričo je navedel svojo ženo.

Razprava pred sodiščem je bila dolgotrajna. Odvetnik obtoženca se je zaman trudil, da bi dokazal klientovo nedolžnost. Končno je iztaknil nekega prekupčevalca iz Osake, ki je zelo mnogo potoval in je bil rdečelas.

Policija je prekupčevalca, ki je prodajal tudi zlatnino, aretirala in zasiljala. Ta je mirno izjavil, da z vlomom nima nobene zveze in je prav lahko dokazal, da je bil v tistem času daleč proč po trgovskih poslih. Pri sebi je imel še vedno potrdilo o globi, ki jo je moral 7. maja plačati ob 12. uri nekemu cestnemu stražniku v Honoluluju na Havajskih otokih.

Moža so kljub temu pridržali tudi potem, ko se je izkazalo, da je potrdilo resnično. Policijski komisar, ki je zadevo dobro premislil, ga je obtožil drugega vloma v Tokiju. Zakaj?

FILOZOFSKA

Preberite natančno spodnji stavek, dvakrat, trikrat ali večkrat in odkrili boste, da ni nekaj v redu! (Slovnice ne upoštevaj!)

V neki vasi noben prebivalec ne nosi brade. Večinoma se vsi prebivalci brijejo sami, edini brivec brije le tiste, ki se ne brijejo sami.

REŠITVE IZ ZADNJE ŠTEVILKE

RACUNSKA NALOGA:

Ima 200 lir.

VPRAŠANJA:

1. Waksman leta 1943, 2. Nobile leta 1830, 3. Francoz Nicéphore Dreyse leta 1826, 4. lastovica 170 km na uro, 5. v aramejskem, 6. Puit Bergère v Franciji, 7. Canyon Colorado, 8. Bernard Law Viscount Montgomery, 9. George Simeon.

OBELISK:

a	ko	se	po	pa	či	naš	mla	di
rod	kam	naj	po	tem	sta	vi	mo	svo
je	u	pa	nje	in	svo	jo	ve	rož

Ako se popači naš mladi rod, kam naj potem stavimo svoje upanje in svojo vero?

Ugankarsko stran je pripravil Matjaž Scharf

CENA LIR 100.-